

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

לפעמים באים לבקש עצה בענינים סבוכים וגורליים.
כיצד ניתן לתת עצה טובה ונכונה!?
על היועץ להתבונן לעומק ולתת עצה לפי הבנתו ואמונתו,
לפי מה שלבו אומר לו באמת. העצה הטובה מבוססת על
"ואהבת לרעך כמוך", כעצה שהיועץ היה נותן לעצמו באותו מצב,
תוך מאמץ להתאים את העצה לכלי הקיבול של השואל
ולסגנון המתיישב על לבו.

[מתוך השיעור "לפני ענך"]

וארא תשפ"ד

וארא ה'תשפ"ד

23 **ישראל במכות מצרים**
אבן עזרא
רגע של הכנעה

26 **הסיפור החסידי**
מאיפה הוא יודע?
רבי זושא מאניפולי

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
התמודדות עם הריון קשה, לשהות ליד
החולה ושרש רוחני להחלמה מפציעה

29 **פאָדור ג'אָדקאָו**
כּמו תּינּוק
רְזִי יִסְפֵּר לָנוּ עַל רַבֵּי זִנְשָׂא
וְעַל סָה אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְלַמֵּד מִ... תּינּוק

04 **עצה טובה**
נקודה מעובדת
לתקן את החטא הקדמון

05 **"לפני עור"**
שיעור ברמב"ם היומי
שלבי איסור "לפני עור" בנפש
ותיקון החטא

16 **הגילוי לאבות**
כתר שם טוב אותיות ק"קב
תורות מהבעש"ט לפרשת וארא

19 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 547
ניגון מח"י מרחשון תשפ"ג

20 **גדול שמושה**
אהבת שלום
התקשרות לרב דרך השליחות

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צ'צ' | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

הקדמת המערכת

שבת שלום לאחינו כל בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם ובתוכם לקוראי **נפלאות** היקרים. לפניכם **גליון לשבת פרשת וארא** מלא בכל טוב - **שיעורים, התוועדויות, סיפורים חסידיים** ועוד.

מה בגליון?

שני שיעורים באמתחתנו: האחד, **שיעור עיון חסידי ברמב"ם** היומי בהלכות רוצח ושמירת הנפש מיום הילולת הרמב"ם השנה. ומשנהו, שיעור בתורות מהספה"ק **'כתר שם טוב'** הנוגעות לפרשתנו - פרשת וארא.

השיעור הראשון, **שיעור עיון בהלכה** מתוך הרמב"ם היומי בחיק המשפחה, עוסק **במצוה היסודית 'לפני עור לא תתן מכשל'** ופותח בביאור המצוה ובצד שכנגד האיסור - **החיוב לתת עצה טובה**, כשבהמשך מתבארים שלבי הלאו **כפי שמופיעים בנפש האדם**, החל מהכוונה הלא טובה, דרך העצה הרעה וכלה במעשה-כשלון בפועל. גם שיעור זה, כקודמיו, ממחיש **עיון חסידי מהו** [וביתר שאת מתבארים הדברים בהערה כא בשיעור]. **אל תפספסו**. בשיעור השני - **הגילוי לאבות** - לימד הרב את **אותיות קיב** מהספר **'כתר שם טוב'** השייכות לתחילת פרשת השבוע שלנו - **שלוש תורות מיוחדות** המלמדות על **הכח המיוחד של החזרת כל הפרטים אל השרש** - תיקון מה שהתרחק מדי מן הקדושה וחזרה אל **נקודת האמונה הראשונה**.

כדאי מאוד לשים לב למדור **אהבת שלום** השבוע, המתכתב בצורה מופלאה עם **לימוד הנ"ך היומי** בספר מלכים ב'. **פירוש נועז של המגיד ממעזריטש**, שנמסר בלעדית על ידי הרמ"מ **מקאסוב**, ל"גדול שימושה של תורה יותר מלימודה", מתחבר **לדמותו של אלישע הנביא** "אשר יצק מים על ידי אליהו" ומלמד אותנו על **תהליך מסירת התורה וההנהגה מדור לדור**.

סדר הלימוד לשבוע פרשת בא הבעל"ט: נ"ך יומי - מלכים ב' פרקים י"ט; משנה - נדרים פרק ח.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

“מתק מרעהו עצת נפש”. כדי לתקן את הרע שב“עץ הדעת טוב ורע” צריך לתת עצות טובות בתוך המציאות הסבוכה בה אנו חיים, בטרודות העולם הגשמי, ועצות של “עץ החיים”, עצות מחיות ובהירות בעבודת ה', קיום התורה ומצוותיה.

כמו העצה הרעה, גם העצה הטובה היא לכל לראש “דבר המסור ללב”. כדי לתת לזולת עצה טובה צריך לקיים “ואהבת לרעך כמוך”, לתת לו ממש את אותה עצה שהייתי נותן לעצמי בסיטואציה דומה. כמוכן, העצה צריכה להיות “עצה ההוגנת לו” – העצה הטובה שהייתי נותן לעצמי מתאימה לי, אך לא דווקא מתאימה לזולתי, והכוונה היא שכשם שהייתי נותן לעצמי את העצה הכי טובה ומתאימה עבורי כך אתן לו את העצה הכי טובה ומתאימה עבורו. לשם כך יש “להכנס לראש” של החבר, לנסות להתאים את עצמי לאופיו, לדפוסי המחשבה שלו ולעולמו הרגשי, ולנסות לקיים עבורו “מים עמקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה”. אחרי גיבוש העצה הכי טובה לפי אמונתי והבנתי צריך גם לומר אותה כ“עצה ההוגנת לו”, בהסברה ובסגנון המובנים לו ומתיישרים על לבו – הכל כדי לגרום לו לאמץ את העצה ולממש אותה בפועל. “איש תבונה” נותן עצה טובה, אך לעתים בעומק הבינה מגלה היועץ שהתשובה האמתית היא “איני יודע”, וכאשר תשובה זו נמסרת באהבה ומעומק הלב היא מעוררת השראה אצל הנועץ למצוא בתוכו את העצה הטובה לו באמת. נתינת עצות טובות מתקנת את החטא הקדמוני, מחזירה את האנושות לגן עדן, מלבישה אותה “כתנות אור” ומקרבת את ביאת המשיח, שנקרא “פלא יועץ”.

עצה טובה

החוטא הראשון בתורה הוא הנחש הערום, שנצל את התמימות והעוורון של אדם וחיה, הכשילים בעצה רעה, לאכול מ“עץ הדעת טוב ורע”, והביא מיתה לעולם. הנחש עבר על “לפני עיני לא תתן מכשל” וגרם לכיסוי האנושות ב“כתנות עור”, באטימות ובעכירות של “משכא דחויא” (עור הנחש).

השאת עצה רעה היא “דבר המסור ללב”, משום שנותן העצה יכול להצטדק ולטעון שהתכוון לטובה. כלומר, המכשול מתחיל מכוונה רעה במחשבת הלב (שנאה בלב, בגימטריא “מכשל”), הוא מתבטא בעצה רעה בדבור ומגיע למעשה כשמקבל העצה נכשל בפועל. ממילא, תיקון-עומק לחטא הקדמוני דורש טהרת הלב מכל שמץ של שנאה, קנאה או רוע כלפי החבר – התנקות משנאת חנם, שהיא סבת החורבן והגלות.

תיקון שלם של החטא איננו רק בהימנעות ממתן עצות גרועות. אהבה אמתית לזולת צריכה להתבטא במתן עצה טובה, לכל הפחות כשהוא מבקש אותה. יעוץ טוב הוא סבוך ומורכב, והאדם עלול להכשל בו גם אם בלא-מודע, מתוך חוסר שיקול הדעת או אפילו מתוך נדנדו קל ולא-מודע של יחס שלילי לזולת. מדוע עלינו להסתבך בכך? “תשועה ברב יועץ” והתורה מצווה על מי שמשוגל לכך לתת לחברו עצה טובה ומתוקה,

שיעור

שיעור ברמב"ם יומי

"לפני עֵוֹר"

קיצור מהלך השיעור

שיעור הרמב"ם השבוע – שנמסר בחיק המשפחה במוצאי הילולת הרמב"ם – עסק במצוה הכללית והיסודית "**לפני עור לא תתן מכשל**". **פרק א** עוסק בהקשר של המצוה בתורה ובצד החיובי שלה – **החיוב לתת עצה טובה**. בפרק מודגש ש**חטא עץ הדעת** התחיל מ"לפני עור" ו**תיקון הלאו** על ידי נתינת עצות טובות הוא **יעוד משיחי**. **פרק ב** מסביר את **שלשת השלבים** של "לפני עור", מהכוונה הרעה בלב ועד לכשלון העור בפועל. מעבר לתוכן החשוב, בנגלה ובפנימיות, ביחס למצוה זו – יש כאן עוד התייחסות כללית לצורת הלמדנות החסידית, בה נגעו שיעורי הרמב"ם בשבועות האחרונים (אל תפססו את הערה כא...).

א. המצוה הכללית

הכשלת עֵוֹר בעצה רעה

אחת המצוות הכלליות בתורה היא מצות "לפני עור לא תתן מכשל"^א, המתייחסת מתחברת לכל שאר מצוות התורה^ב ואף משקפת את יסוד הערבות של עם ישראל^ג. בתורה המצוה

הזו מופיעה עם לאו נוסף באותו פסוק – "לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל" – כאשר בפשוטו של מקרא שני הלאוים מתייחסים לשני אומללים^ד, החרש והעור, שיש להתחשב בהם ולהזהר מאד מלנצל את חולשתם כדי לפגוע בהם. אכן, חז"ל דרשו את המצוות הללו באופן

לערבות בכלל וביחס להנהגת המלכות המדינה בפרט, שהרי המלך הוא הרגיל להמלך ביועציו, וראה גם ברמב"ם דנן הט"ו בענין עצת דניאל לנבוכדנצר) ראה באריכות – תוך נגיעה גם ברבים מהנידונים לקמן, באופנים נוספים ושונים, ועוד הרחבות רבות בנוגע למצוה זו והופעותיה הרבות והמגוונות – בקומי אורי מאמר "לפני עור לא תתן מכשל" (ע"פ שיעורי כ"ב וכ"ח תמוז תשס"ה).
ד ע"פ סנהדרין סו, א (וראה בדברי בעל התורה תמימה עה"פ אות פ).

נערך ע"י איתיאל גלעד. הלכות הוצא ושמירת הנפש פי"ב הי"ד. מוצאי כ' טבת תשפ"ד – כפ"ח.

א ויקרא יט, יד.

ב וראה קובץ הערות מחיט (אות טו בהשמטות) שדן האם מצוה זו עומדת בפני עצמה ביחס לכל המצוות או שהיא מצטרפת לכל מצוה כפרט, והנפק"מ האם בנוגע לאיסור שדינו ייהרג ובל יעבור גם ההכשלה בו נכללת ביהרג ובל יעבור.

ג עוד על מצות "לפני עור" והקשר הציבורי שלה (ביחס

עיקר האיסור

הוא השאת עצה
רעה הגורמת
לאדם להכשל
במילי דעלמא,
שבתמימותו הוא
עור לגביהם, או
במילי דשמאי,
שבהם יתכן
שהוא יודע את
האמת אך תאוותו
מסמאת את עיניו
והופכת אותו לעור

שהוא עור ואינו רואה דרך האמת מפני תאות לבו הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר "ולפני עור לא תתן מכשול"...

על אף שככלל "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"^ט, כאן יש דוגמה יוצאת מן הכלל, בה פירשו חז"ל את הפסוק בעיקר כמשל גשמי לנמשל רוחני (ורמז: המלה "מכשול" החסרה בפסוק, בפעם היחידה בתנ"ך – תופעה ממנה דורשים^י שאין מדובר דווקא במכשול ממשי, כפשוטו, אלא למכשול בדעת – היא אותיות **כמשל**, 'הזמנה' לדרוש את הפסוק

כמשל). הפירוש של השאת עצה רעה כה עיקרי, עד שנידון גדול באחרונים האם מי שמניח מכשול בדרכו של עור, כפשוטו בגשמיות, עובר על הלאו שבפסוק^י? הצדוקים, שכפרו בפירוש חז"ל – ולכן להלכה אין לסמוך על כך שהם נמנעים מלהכשיל אחרים גם באותם דברים שהם נזהרים בהם בעצמם^י – פירשו את הפסוק כפשוטו בלבד. על כל פנים, גם אם חז"ל לא באו לשלול את הפשט, ברור בדבריהם ובדברי הפוסקים שעיקר האיסור הוא השאת עצה רעה הגורמת לאדם להכשל במילי דעלמא, שבתמימותו הוא עור לגביהם (כפי שמכנים אותו בפוסקים "תמים"^י

רחב ומקיף הרבה יותר, כך שהלכותיהן אינן מופיעות כלל בסמיכות זו לזו. את "לפני עור לא תתן מכשול" פירשו חז"ל על השאת עצה רעה, בגשמיות או ברוחניות, שגורמת לזולת להכשל (ורמז: האותיות הבאות "לפני עור", לפני האותיות ע-ו-ר, הן **ס-ה-ק**, בגימטריא עצה^י!).

וכך כתב הרמב"ם בהלכות רוצח ושמירת הנפש – רמז^י לכך שהמשיא עצה רעה לחברו כאילו הרגו (וכאשר מדובר בעצה רעה ברוחניות אף אמרו חז"ל "גדול המחטיאו יותר מן ההורגו"^י) – פי"ב הי"ד^י:

כל המכשיל עור בדבר [וי"ג בדרך] והשיאו עצה שאינה הוגנת או שחיקק ידי עוברי עבירה

ה עצה ועוד עור בגימטריא אמת (21 ברבוע) – התכלית היא לגלות לעור את האמת בעצה הוגנת לו, המעמידה אותו על דרך הישר (כדלקמן בפנים). עצה עור בהכאה פרטית – ע פעמים ע, צ פעמים ו, ה פעמים ר – עולה 6440, מ פעמים "איני יודע", ממשה רבינו לומדים "לעולם ילמד אדם לשוננו לומר איני יודע" (ברכות ד, א), משום שלא תמיד הוא יודע לתת לזולתו עצה הוגנת לו. "איני יודע" – בגימטריא קסא, שם אהיה במילוי יודין, הוא סוד "משה זכה לבינה" (ר"ה כא, ב; זהר ח"ב קטו, ד, א), כידוע שהשם משה הוא בסוד קסא קפד (שער הפסוקים שמות ובכ"ד) – הוא שער הנון של הבינה (גניזי ישראל בלק; הוספת לקדושת אהרן ט"ו אייר תרס"ג; לקוטי הלכות ספי"ה ע"ה א). הבינה הכי פנימית באיכות העצה הוגנת לזולת. כאשר אומרים לזולת "איני יודע" – באמת לאמתו של משה רבינו (אהיה ברבוע, סוד "אהיה אשר אהיה", בגימטריא אמת) – מעוררים בו את ההשראה האלקית הפנימית שלו לתת לעצמו את העצה הוגנת לו.

ו בפשט הקישור כאן הוא להלכות הקודמות, של איסור מכירת מסירת נשק למי שעלול להפנות אותו נגד יהודים (או אפילו למי שעלול להעביר את הנשק למי שעלול להפנות אותו נגד יהודים), שעלול להביא לשפיכות דמים כפשוטו. כך, אחד האיסורים החמורים שנעשו בארץ ישראל בדור האחרון הוא מסירת נשק לאויביו, שכבר גבה מחיר דמים של אלפי אלפי הרוגים מבני ישראל ר"ל – הי"ד.

ז ע"פ במדבר רבה כא, ד; תנחומא פנחס ג.

ח שיעור הרמב"ם היומי (ג"פ) ליום שלישי כ"ח טבת תשפ"ד. יסוד הנידון לקמן – בעיקר בפ"ב של השיעור – הובא במדור 'הלכה יומית לעין ברמב"ם' בחוברת דבר מלכות.

ט שבת סג, א.

י היוצא מן הכלל הוא "מקרא יוצא מידי פשוטו" העולה בראשית, המלה הראשונה של התורה, לתת מוסר ללומד כבר בראשית דרכו שיתכן שבכל לימודו עדיין לא נגע בכונה האמתית של הדברים (וכן רמז למקובל בשם הגר"א שהכלל "אין מקרא יוצא מידי פשוטו" אינו חל על מעשה בראשית).

יא מדרש חסרות ויתרות, בעל הטורים עה"פ ועוד.

יב ראה מנחת חינוך רלב"ד. ובתורה תמימה הנ"ל הערה ד כתב בתוקף שהדרשה מוסיפה על הפשט אך לא מוציאה ממנו, אך ראה בסוף דבריו קושיא מתבקשת על כך להלכה.

יג רש"י חולין ג, א ד"ה "ואפילו כתי" ועוד.

יד פתיחת הרמב"ם להלכות רוצח ושמירת נפש ועוד.

שרצה^כ לחלק בין שני סוגי המכשולים הללו, ולומר שהראשון הוא בין אדם לחברו והשני בין אדם למקום בלבד, וכדרכנו בלימוד להימנע מחילוקי 'או-או' ולראות שהמציאות מורכבת מכל הצדדים, 'גם-וגם'^{כב}.

כ קובץ שיעורים פסחים צה.

כא ראה בשיעור אור ליט' טבת השתא ח"א (נדפס בגליון יחי, עיי"ש גם בגב הגליון) כי בעוד הלמדנות (ה'מתנגדית') שבאה מצד שמאל, צד הדין והגבורה, מחלקת הרי הלמדנות (החסידית) שבאה מצד הימין, צד החסד, מחבקת וכוללת את כל השיטות - ימין מחבק ושמאל מחלק. יש להאריך בכך טובא, וכאן נוסף רק עוד מעט: שני השרשים **חבקה-חלק** מורכבים מאותיות **חק**, **בחק** ה'ימני' של **חבק** נוספת **ב** ו'בחק ה'שמאלי' של **חלק** נוספת **ל** - ה'ב של תחלת התורה, הקצה הימני של התורה, וה'ל של סוף התורה, הקצה השמאלי של התורה (אותו יחס של ימין-שמאל בין **ב** ו'**ל** יש גם ברמז של "בכל יום תמיד" - ר"ת **בית וס'ת למד**). ה'חק' של הימין, חק החבוק וההתכללות, שייך לפנימיות הקו (ה'חוט' התופר את כל הפרטים), וה'חק' של השמאל, חק החלוקה והפירוט, שייך לחיצוניות הקו (סוד קו המדה, המודד ומחלק). הרש"ש מסביר כי התורה היא סוד פנימיות הקו (נהר שלום ט, ד. ראה **מעין גנים ח"ג** עמ' לד), אך יש לומר שבתורה גופא פנימיות הקו היא סוד "ארץ ימים בימינה" בעוד חיצוניות הקו היא סוד "בשמאלה עשר וכבוד" (משלי ג, טז). פנימיות הקו (סוד **ההתלבשות**) משקפת את אור אין סוף שלפני הצמצום, שם נכללים כל ההפכים כאחד, וחיצוניות הקו (סוד **ההשתלשלות**) היא ממד הקו שהוגבל על ידי הצמצום המגביל והמגדיר. יחסית, החק הפנימי-הימני הוא "חקת התורה" (כמדבר יט, ב), שיש בה נשיאת הפכים (כמבואר ביחס לפרה אדומה), והחק החיצוני-השמאלי הוא "חקות שמים וארץ" (ירמיה לג, כה), המדעים המוגבלים והמדידים (ומכאן יובן ששרש מדעי הטבע בתורה הוא דווקא בלמדנות המפרטת והמחלקת). התכלית היא "לאכללא שמאלא בימינא" (ראה זהר ח"ג קעו, א; קעח, א) - להכיר את כל החילוקים, שמאפשרים לראות את הפירוט והגיוון של התורה, אך לכלול-לחבוק את כולם יחד בתמונה אחת שלמה (ובכך לזכות להשראה שלמעלה מהקו, הכוללת את שני ממדיו כאחד).

כב נפק"מ אפשרית לכך תהיה בשאלה האם האיסור להכשיל באיסור דרבנן הוא איסור דרבנן, או מכיון שהכשילון הוא גם פגיעה בנכשל - שלא גרע מהפגיעה בו במילי דעלמא - הרי שהוא איסור דאורייתא (ראה שיטת ר"ת בתוספות ע"ד כב, א ד"ה "תיפוק" בענין "לפני עור" באיסור דרבנן). לכך גופא תתכן נפק"מ, לשיטת מי שסובר שכל עוד העבירה לא נעשתה בפועל אין כאן איסור (כדלקמן פ"ב בארוכה) ומסביר (ראה פרי יצחק שו"ת ח"ב סימן מט) שהנידוי על הנהגה שעלולה להכשיל הוא מטעם "ספק דאורייתא לחומרא", שיתכן שהמכשול יגרום לעבירה בפועל, האם כשמדובר באיסור דרבנן אין לנדוד שהרי "ספק דרבנן לקולא" או שגם אז הספק הוא שמא יעבור "לפני עור" מדאורייתא, ודוק.

את כל הסיוע לדבר עבירה רואה הרמב"ם כ'סניף' של האיסור להכשיל את הזולת ולגרום לו נזק - מצוה שבין אדם לחברו, ולא (רק) כשותפות בעבירה שיש בה איסור כלפי שמיא - מצוה שבין אדם למקום

או "תם"^{טו}), או במילי דשמיא, שבהם יתכן שהוא יודע את האמת אך תאוותו מסמאת את עיניו והופכת אותו לעור (ואז חזקה על העור שיהפוך לעבר עבירה^{טז}).

דבר החסור ללב

ה ר מ ב "ם מקדים בלשונו את ההכשלה בעצה, רעה בגשמיות להכשלה בסיוע לדבר עבירה, בבחינת "דרך ארץ קדמה לתורה"^{טז}. אפשר ללמוד מכך שאת כל הסיוע לדבר עבירה רואה הרמב"ם כ'סניף' של האיסור להכשיל את הזולת ולגרום לו נזק, מצוה שבין אדם לחברו, ולא (רק) כשותפות בעבירה שיש בה איסור כלפי שמיא, מצוה שבין אדם למקום^{יח}, שהרי

החבר הנכשל בעבירה גם לוקח מקח רע לעצמו והוא עתיד להעניש על מעשיו^{טז} (ולא כדעת מי

טו סהמ"צ לרמב"ם לאוין רצט. סמ"ג לאוין רמז קסח. טז בחילוף האותיות השפתיות ב'ז המצוי בחז"ל - ראה לדוגמה פאה פ"א מ"ב.

יז ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

יח ורמז שיש לצרף את שני הממדים: בין אדם למקום בין אדם לחברו משלימים ל'26 (הוי') ברבוע.

יט וראה במנחת חינוך רלב"ג שהחטאה אפילו באיסור דרבנן לא גרעה מעצה רעה בגשמיות.

יסוד הכל הוא

הכוונה להרע

הנסתרת

והראשונית שבלב.

יש לנקות את

הלב מהשנאה

הנסתרת שבלב

- שנאת חנם

שהיא סבת גלותנו

האחרונה

לא תקלל חרש ולפני ענר
לא תתן מקשל ויראת מאלהיה
אני הוי'.

לא תעשו עול במשפט לא
תשא פני דל ולא תהדר פני גדול
בצדק תשפט עמיתך.

לא תלה רכיל בעמיה לא
תעמד על דם רעה אני הוי'.

לא תשא את אחיה בלבבך
הזכח תזכח את עמיתך ולא תשא
עליו חטא.

לא תקם ולא תטור את בני
עמך ואהבת לרעה כמוך אני הוי'.

בולט שמכל המצוות כאן, שבכולן נאמר "אני
הוי'" (ובסיום היחידה הראשונה

"אני הוי' אלהיכם"), רק ב"לפני
עור" נאמר "ויראת מאלהיך אני

הוי'". חז"ל הסבירו¹ ש"ויראת
מאלהיך" נאמר בדבר שהוא

מסור ללב, ומי שנותן עצה רעה
יכול לטעון שכוונתו היתה טובה.

מכאן – כפי שעוד נרחיב לקמן
פ"ב – שדווקא במצוה זו יסוד

הכל, ה"שרש פדה ראש ולענה"²,
הוא הכוונה להרע הנסתרת

והראשונית שבלב. יש לקיים
"לא תשנא את אחיך בלבבך", לנקות את הלב

מהשנאה הנסתרת שבלב – שנאת חנם שהיא
סבת גלותנו האחרונה, שלא נתגלה קיצה³ –

ובאם הלב נקי משנאה וחרף מכוונות רעות הרי
גם אם העצה התבררה כרעה משיא העצה בתום

לב ודאי לא עבר עבירה.

המצוה לתת עצה טובה

שיא המבנה המובהק הזה – שיש עוד

10 ב"מ נח, ב (וראה קידושין לב, ב).

11 כז דברים כט, יח.

12 כח יומא ט, ב. וראה מאמרי אדה"ז הקצרים ד"ה "להבין
ענין גלות הזה שנתארך מאד" (בשתי הגרסאות שם).

חיזוק לכך יש בהופעת

איסור זה – בפרשת קדשים,
"שנאמר בהקהל מפני שרוב

גופי תורה תלויים בה"¹ –
בתוך סדרת מצוות שבין אדם

לחברו. שם יש סדרה של עשרה
פסוקים, הכוללים הרבה מצוות

עשה ולא-תעשה שרובן ככולן²
בין אדם לחברו, כולל המצוות

הכי יסודיות בנושא – מתנות
עניים, איסורי גנבה, שקה, עושק

וגזל לסוגיהם, המצוה לדון לכף
זכות³, איסורי לשה"ר ורכילות והמסירות

להצלת הזולת, איסורי שנאה, מצות תוכחה
ואהבת ישראל (כאשר המצוות

הסמוכות לסדרה הזו מלפניה
ומאחריה הן במובהק מצוות שבין

אדם למקום). עשרת הפסוקים
מסודרים באופן מובהק כחמש

יחידות של זוגות פסוקים שכל
אחת מהן חותמת "אני הוי'":

וּבְקִצְרֶיכֶם אֶת קִצִּיר אֲרָצְכֶם
לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֵּר וְלִקֵּט

קִצִּירָךְ לֹא תִלְקֹט.
וּכְרֵמָה לֹא תַעֲלֹל וּפֶרֶט כְּרֵמָה

לֹא תִלְקֹט לְעֵנִי וְלִגְרַת תַּעֲזֹב אֶתֶם
אֲנִי הוּא' אֱלֹהֵיכֶם.

לֹא תִגְנֹבוּ וְלֹא תִכְחֲשׂוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ
בְּעֵמִיתוֹ.

וְלֹא תִשָּׁבְעוּ בְּשֵׁמִי לִשְׁקֹר וְחָלַלְתָּ אֶת שֵׁם
אֱלֹהֵיךָ אֲנִי הוּא'.

לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת
שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר.

13 כג ויקרא רבה כד, ה.

14 כד למעט איסור שבועה בשם ה' לשקר – איסור חמור בין
אדם למקום, המופיע בעשרת הדברות בלוח הימני (שמות
כ, 1) – אך ברור כאן שהוא תוצאה ישירה מהיחס אל החבר
שבפסוק הקודם (כדברי רש"י עה"פ).

15 כה שבועות ל, א; סהמ"צ עשין קעז; חינוך מצוה רלה;
סמ"ג עשין קו.

הרמב"ם מבין ש"מכלל לאו אתה שומע הן" וכשם שמצווים על זהירות מהשאת עצה רעה כן יש מצוה להשיא עצה טובה^ל. ככלל החיוב הוא רק לייעץ למי שבא לבקש עצה – כפתגם המקובל בשם אדמו"ר הזקן שאין להתערב ולייעץ למי שלא בקש זאת ("מיט אן עצה שלאגט מען זיך ניט אן"^{לז}) – אך יש גם מקרים יוצאים מן הכלל^{לח}, בהם נדרש האדם לתת עצה גם בלי שנשאל, הנובעים ממצוות נוספות בסדרת המצוות הזו, החל מ"לא תעמד דם רעך" ועד "הוכח תוכיח את עמיתך".

תוכחה כראוי – ללא שנאה בלב, באופן של "תוכחת מגלה מאהבה מסתרת"^{לט} (כרמז הידוע^מ ש"תוכחה אותיות תוך-אהבה), לאחר בקורת עצמית (כדרך הבעל שם טוב^{מא} "הוכח [את עצמך ורק אחר כך] תוכיח את עמיתך"^{מב}) ותוך זהירות מביוש הזולת ופגיעה בו^{מג} – היא מהמצוות הקשות שבתורה^{מד}. באותו אופן, נתינת עצה טובה היא משימה סבוכה ביותר. אף על פי כן, זו מצוה המוטלת על האדם שבאים לבקש ממנו עצה כדי לזכות ל"תשועה ברב יועץ"^{מה}. מצוה זו היא המכריחה צדיק, ממנו באים להנות עצה ותושיה^{מו}, להיות רבי המשיב

לו וראה הנסמן במנחת חינוך רלב במהדורת מכון ירושלים (ובכ"מ).
לו אג"ק כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש ח"ד תתק"ב; ח"ב ג'תתקכ"ז; ח"ג ד'תשכ"ז; ח"ד ו'תקצ"ב; ח"ה ט'תתקכ"ז; ח"ז י'שנ"ג.

לח וראה גם ברבות מאגרות הקדש שבהערה הקודמת. לט משלי כז, ה.
מ שכינה ביניהם פ"ב הערה יב; תשובת השנה מאמר "בכל דרכיך דעהו" פ"ה. ובכ"מ.
מא בעש"ט עה"ת קדשים אות טו.
מב ויקרא יט, יז.
מג ערכין טז, ב; הלכות דעות פ"ו ה"ח.
מד ערכין שם.
מה משלי יא, יד; כד, ו.
מו אבות פ"ו מ"א.

להתבונן בו^{כט} – הוא ה"כלל גדול בתורה"^ל של "ואהבת לרעך כמוך"^{לא}, ללמד שתכלית כל המצוות דכאן היא להגיע לפסגת של אהבת ה'עך "כמוך" ממש"^{לב}. כך לשון הרס"ג בספר המצוות שלו, הפותח במצוה זו את כל "חובות היהודי כלפי היהודי"^{לג}: "הראשונה שיאהבנו כפי שהוא אוהב את עצמו, כאומר 'ואהבת לרעך כמוך'". הלאוים של זהירות מכל פגיעה בזולת – בנפשו, בגופו או בממונו, בגשמיות או ברוחניות – הם כולם בגדר יראה הקודמת לאהבה^{לד}, יראה מיחס שלילי ופגיעה בזולת הקודמת לאהבת הזולת בשלמות.

מכאן גם מובן שלאיסור

להשיא עצה רעה יש גם צד חיובי, כפי שחותם הרמב"ם את ההלכה הזו^{לה}:
הבא ליטול ממך עצה תן לו עצה ההוגנת לו.

כט ובתמצית: היחידה הראשונה, העוסקת במתנות עניים, בחסד; היחידה השנייה, העוסקת בעברות החמורות ביותר, בגבורה; היחידה השלישית, הכוללת עושה וגזל וגם קללת חרש ושימת מכשול לפני עור, כנגד התפארת, בה השליש העליון מכוסה, "בין אדם למקום", ושני השלישים התחתונים מגולים, "בין אדם לחברו" ("כנ"ל בפנים וכדלקמן פ"ב על שני הממדים הללו ב"לפני עור"). התפארת היא הלב, לכן בה יש "דבר המסור ללב" (כדלקמן בפנים), וכללות תריג מצוות שייכות לתפארת (ראה קהלת יעקב ערך 'זורע צדקות'), לכן "לפני עור" שייך בכל המצוות (כנ"ל בפנים ובהערה ב); היחידה הרביעית, הכוללת משפט צדק ושמירת הרגלים מהליכת רכיל ומעמידה על הדם, בנצח הוד, שהם "מאזני צדק" ו"תרוין שוקין" ("פתח אליהו"); היחידה החמישית, בה מצוות תוכחה, איסור נקימה והכלל הגדול בתורה של "ואהבת לרעך כמוך" (ועד ל"כמוך" ממש)^ל ב"צדיק יסוד עולם" (משלי י, כה), הכלל (בגימטריא יסוד) הגדול במדות הלב.

ל בראשית רבה כד, ז.

לא ויקרא יט, יח.

לב ראה לקו"ש ח"ב עמ' 300.

לג ספר המצוות לרס"ג פ"ג.

לד וראה תניא ריש פמ"א וסוף פמ"ג.

לה ראה שנו"ס רמב"ם פרנקל שבכת"י תימניים פסקה זו היא תחלת ההלכה הבאה (כמתאים גם לתוכן הענין).

לו" כוללת גם את המאמץ להתאים את העצה, במדת האפשר, לכלי הקיבול של מקבל העצה ולסגנון המתיישב על לבו.^ג

תיקון החטא הראשון וביאת המשיח

מצות "לפני עור לא תתן מכשל" היא כה כללית משום שהיא בעצם תחלת הכל וסיום הכל:

אם שואלים תלמידים ב'חדר' מהי העבירה הראשונה בתורה – מהו המעשה הראשון הרע שנגד רצון ה' עליו מסופר בתורה? – מה הם יענו? העבירה הראשונה מתחילה מפיתוי הנחש את חוה לעבור על רצון ה' (שבהמשכה פתתה חוה את אדם הראשון). לפני כן עשו אדם וחוה רק דברים טובים – קיום צווי ה' "לעבדה ולשמרה"^ב, קריאת שמות לכל בעלי החיים^ב ועיסוק במצוה הראשונה "פרו ורבו"^ב. תוך כדי המצוה אדם וחוה היו עורים, חסרי־מודעות – "ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבשו"^ב – ולכן פגיעים לפיתויו של הנחש הרע, ה"ערום מכל חית השדה"^ב,

נג צדיק גדול עשוי להיות "פלא יועץ", הנותן "עצות מרחוק", עצות פלאיות הרחוקות ממה שדימה וקיווה נוטל העצה לשמוע, אך זהו היוצא מן הכלל, וככלל על "איש תככים" להרגיש מה ברצונו של החבר לשמוע ולהתאים את עצתו לכך (גם אם לא ניתן לעשות זאת תמיד), להגביר את הסיכוי שנוטל העצה אכן יקיים את העצה הטובה (ובלאו הכי נותן העצה מעמיד את הנועץ בנסיון של אמונת צדיקים – ולשם כך עליו באמת להיות צדיק...).

נד בראשית ב, טו.
נה שם פסוק כ.
נו שם א, כח.
נד שם ב, כה.

נח שם ג, א. אדם וחוה היו **ערומים עורים** (ה'מ, מאותיות האמנותי, היא אות נוספת על עיקר השרש) ופגע בהם הנחש ה**ערום** (שאחת לשבע שנים, כזמן עיבורו, הוא פושט את **עורו** – "משכא דחויא", שרש כל העורות שבעולם – ונותר **ערום**), ה**עור** העובר על "לפני עור" (שהרי כשם שהמוכשל הוא עור ביחס לתוצאות מעשה העבירה גם המכשיל הוא עור ביחס לתוצאות מעשיו שלו – שהרי אחרת לא היה חוטא – וראה חלקת יואב ח"א קונטרס דיני אונס ג, קובץ שיעורים כתובות יב, שו"ת בית אפרים יו"ד נד וקונטרסי שיעורים ב"ב ט"ד בנדרון איסור "לפני עור" של האדם ביחס לעצמו).

דבר לשואליו. יתר על כן, זהו גם המקור לדברי אדמו"ר הזקן^מ לזקני החסידים – שאינם בגדר צדיק, אלא "הלואי בינוני"^{מח} – שכאשר באים לבקש מהם עצה בעבודת ה' אל להם לשים יד לפה בעונה של שקר (ובכך להכלל חלילה בעונשו של "המונע בר יקבנו לאום"^ט) אלא להעניק לשואל עצה (ובכך לזכות למעלת "רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם הוי"^י).

לפעמים באים לבקש עצה בענינים סבוכים וגורליים – עניני רפואה, הנוגעים לחיים או חלילה להפך, או עניני שידוכים, הנוגעים להקמת בית ולדורי דורות – וכיצד ניתן לתת עצה טובה ונכונה?! בכל אופן, על היועץ להתבונן לעומק ולתת עצה טובה וישרה לפי הבנתו^כ ואמונתו^כ, לפי מה שלבו אומר לו באמת אחרי ההתבוננות.

העצה הטובה מבוססת על "ואהבת לרעך כמוך"

ממש" – כעצה שהיועץ היה נותן לעצמו באותו מצב. אכן, זו צריכה להיות "עצה ההוגנת לו" – לאישיותו של הנועץ ולא של היועץ, כמובן – מתוך התלבשות בשכלו, מדותיו ואף מקיפי נפשו של נוטל העצה (והיינו "כמוך", כפי שהיית נותן לעצמך עצה ההוגנת לך). "עצה ההוגנת

מד הקדמת ספר התניא.

מח בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג.

מט משלי יא, כו. סנהדרין סא, ב.

נ משלי כט, יג. וראה עוד **חתן עם הכלה** עמ' רכא-רכג ש"איש תככים" היינו בינוני.

נא ספר המצוות לרמב"ם מל"ת רצט: "תיישרהו אל הדבר שתחשוב שהוא טוב וישר".

נב ספר החינוך מצוה רלב: "ניישר אותם כשישאלו עצה במה שנאמין שהוא ישר ועצה טובה".

לפעמים באים לבקש עצה בענינים סבוכים וגורליים – עניני רפואה, הנוגעים לחיים או חלילה להפך, או עניני שידוכים, הנוגעים להקמת בית ולדורי דורות – וכיצד ניתן לתת עצה טובה ונכונה?!

איסור "לפני עור" הוא מקור כל צרות העולם וכל העובר עליו אוחז באומנות הנחש הקדמוני

טוב ורע" בנסיון להתנער מעצה רעה ולתת עצה טובה (וכל עוד אין הן עצות הניתנות בנבואה^{סג} אין בהן בהירות גמורה והרי הן תמיד עצות של "עץ הדעת"), והתכלית היא עצות של "עץ החיים", עצות בטוחות, עצות טובות בתכלית שאין כנגדן רע^{סד}, של שמירת מצוות התורה ("תריג עיטין"^{סה}), "עץ חיים היא למחזיקים בה"^{סז} – "וארח צדיקים [הנותנים עצות טובות לפי ראות עיניהם, עיני-צדיקים] כאור נגה [עצות מקליפת נגה, סוד עץ הדעת טוב ורע^{סח}] הולך ואור עד נכון היום [בעצות בהירות של עץ החיים]"^{סט}.

תיקון העצות בתכלית, בנתינת עצות טובות ומחיות – המחזירות את האדם לגן עדן, לאכול מ"עץ הדעת טוב"^ע ומ"עץ החיים" – הוא עבודתו של המשיח, המעניק "עצות מרחוק אמונה אמין"^{סז} (הבאות מהמקיף הרחוק של הנשמה, מקיף היחידה, ועד לסוד האמונה שברדל"א), ולכן אחד משמותיו הוא "פלא

סג וראה תניא אגה"ק כב.

סד דובר גם בשיעור ליל שבת יחי – בביאור כש"ט קיא – ובכ"ד.

סה ע"פ זהר ח"ב צז, ב.

סו המצוה הכללית של התורה היא מצות צדקה והתיקון למי שחטא ב"לפני עור" הוא לקיים בעצמו "עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו" (איוב ב, ד) בריבוי צדקה (וראה תניא אגה"ק טז וקו"א ד"ה "וצדקה כנחל איתן") ובעיקר באופן "גדול המעשה [יותר מן העושה]" (ב"ב ט, א; מסכת כלה פ"ב) בעישוי אחרים לתת צדקה בריבוי, העצה ההוגנת לכל אחד ולכל ענין בעולם.

סז משלי ג, יח.

סח ראה ע"ח שמ"ט פ"ב.

סט משלי ד, יח.

ע ראה מי השלוח בראשית ד"ה "ומעץ הדעת וכו'".

עא ישעיהו כה, א.

שעבר על "לפני עור"^ט (ובכך גופא פקח את עיניהם של התמימים – דהיינו קלקל את תמימות התמים – לגלות שיש בעולם טוב ורע וכי יש טיפוסים ערמומיים שמנסים להכשיל ולקלקל). מכאן שאיסור "לפני

עור", הקודם למתן תורה ולבחירת ישראל^ס, הוא מקור כל צרות העולם, עד להפך-החיים, ושכל העובר עליו אוחז באומנות הנחש הקדמוני.

המצוה לתת עצה טובה לשואלים היא עבודה משיחית וביור העצות מתקן את החטא הקדמון, מחזיר אותנו לגן עדן ומביא לימות המשיח

ההכשלה ב"לפני עֵוֹר" גרמה לצורך של אדם וחיה ב"כתנות עור"^{סא} (ההופעה הראשונה של מלה זו בתורה). העור הוא הלבוש החיצוני של גוף האדם. לפני החטא לבוש האדם היה בסוד לבוש החשמל, "כתנות אור" (כפי שנכתב בספר התורה של רבי מאיר^{סב}), ואחרי הכשלתו על ידי הנחש הוא הפך לעור אוטם ומסתיר (סוד משכא דחויא, עור

הנחש). על ידי הזהירות מ"לפני עור" (עם כל סוד החשמל שבה, כדלקמן פ"ב), ובעיקר על ידי נתינת העצה הטובה – מתוך התבוננות והזהרות – מחזירים לאדם את החשמל הקדמון והופכים שוב את ה"כתנות עור" ל"כתנות אור".

לפי סדר הרמב"ם, ראשית יש לתת עצות גשמיות טובות במילי דעלמא, המבררות את "עץ הדעת

נט וראה בסהמ"צ לרמב"ם שנקט ביחס למצוה זו בלשון פיתוי.

ס וראה מנחת חינוך מצוה רלב שדן האם איסור "לפני עור" חל גם ביחס לגוים, כאשר להלכה אסור להושיט לגוי דברים האסורים לו (תוספתא דמאי ב, יד) – מתאים לכך ששרש האיסור הוא בגן עדן מקדם, ביחס למקור האנושות כולה.

סא בראשית ג, כא.

סב בראשית רבה כ, יב. רבי מאיר הוא בסוד "מאיר עיני שניהם הוי" על ידי העצה הטובה, כנ"ל בפנים, ועד לסוד המשיח (ראה ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג) – "רוח אפינו משיח הוי" (איכה ד, כ) ר"ת מאיר – כדלקמן בפנים.

החלוקה בסכינא

חריפתא בין שתי האפשרויות לא נראית לנו מכוונת לאמתה של תורה – פעמים רבות לא נכון לעשות חלוקה בין הפעולה והתוצאה (אֵאוּ) אלא לדעת שהעבירה מורכבת משתייהן (גם־וגם)

נעשתה עבירה. כך הם מדייקים^{טד} מלשון הרמב"ם הנ"ל "כל המכשיל את חברו" ומלשון בפירוש המשניות^{טו} שהמכשיל עובר "אם היה הוא סיבה לעבור העבירה" (ובתרגום הרב קאפח "אם גרם לעבירה") וגם מלשון הרס"ג "שלא להכשיל מטוֹף" (וכן מבינים^{טז} בלשון בעל החינוך, ההולך בדרך הרמב"ם).

גם וגם

אכן, כדרכנו, החלוקה בסכינא חריפתא בין שתי האפשרויות לא נראית לנו מכוונת לאמתה של תורה – פעמים רבות לא נכון לעשות חלוקה בין הפעולה והתוצאה (אֵאוּ) אלא לדעת שהעבירה מורכבת משתייהן (גם־וגם). הדבר נכון ביתר שאת באיסור "לפני עור"^{טז} שאין לוקים עליו^{טז} – בהיותו לאו שבכללות^{טז} או משום שאין בו מעשה^{טז} – וממילא הנפקא־מינה העיקרית להגדרתו היא לגבי תשובה או עונש בידי שמים.

בכגון דא נראה פשוט שכלפי שמיא גליא מה מדת חטאו של האדם, כלשון הרמב"ם בפירוש המשניות "והמתעה אותו או מכשילו או מצוה עליו או המסייעו לדבר עבירה בשום פנים ממיני הסיוע ואפילו בדבורו הקל הוא נענש מהשם יתברך כפי שעושה באותו הסיוע או ההכנה" (ובתרגום הרב קאפח: "נענש בידי שמים כפי ערך מה שעשה בסייעו או בהוקישו את חברו"), ובוודאי שעל האדם להתחרט ולחזור בתשובה גם אם ניסה להכשיל את הזולת ולא הצליח בכך בפועל. הרי פשיטא שהאדם שנתן עצה רעה לא עשה בכך מעשה טוב, וממילא ודאי שהתורה תורה לו להתחרט על כך, ויתכן שהוא גם יענש

יועץ^{טב} (בגמטריא רופא, שעצותיו הן הרפואה האמתית, בגשמיות וברוחניות). המצוה לתת עצה טובה לשואלים היא עבודה משיחית ובירור העצות מתקן את החטא הקדמון, מחזיר אותנו לגן עדן ומביא לימות המשיח.

ב. חשי-מל-מל ב"לפני עור"

"לפני עור" –

פעולה או תוצאה

אחת החקירות היא האם עוברים על "לפני עור לא תתן מכשל"^{טז} כבר בעצם נתינת המכשול – נתינת העצה הרעה, הושטת הדבר האסור וכו' – או רק כאשר העור נכשל בפועל. בסגנון בו נוקטים במקומות אחרים, השאלה היא האם זהו איסור של פעולה (שימת המכשול) או של תוצאה (הכשלון).

מלשון הפסוק, "לא

תתן מכשל", נראה ברור

שהאיסור הוא כבר בעצם הנתינה, בלי קשר לתוצאתה^{טז}. אף על פי כן, יש אומרים שיש להוציא את הפסוק מפשוטו לקולא – מתאים לכך שזהו פסוק שכולו יוצא מידי פשוטו, כנ"ל – ולומר שרק אם ההכשלה הצליחה בפועל

פשיטא שהאדם

שנתן עצה רעה לא עשה בכך מעשה טוב, וממילא ודאי שהתורה תורה לו להתחרט על כך

עד הרי"פ פערלא הנ"ל. וראה גם שדי חמד מערכת וא כלל כו אות יח (ושם אות א).

עה תרומות פ"ו מ"ג.

עו הרי"פ פערלא הנ"ל.

עד סנהדרין סג, א; רמב"ם הלכות סנהדרין פ"ח ה"ב. ובכ"מ עח ראה הקדמת הרמב"ם לשהמ"צ שרש ט.

עט חינוך כאן (ובמשנה למלך מלוה ולוה פ"ד ה"ו), וראה השקו"ט במהדורת מכון ירושלים הנ"ל.

עב שם ט, ה.

עג וכן פסקו הבה"ג והסמ"ג מל"ת קסח. ראה ביאור הרי"פ פערלא על שהמ"צ לרס"ג ל"ת נה. וביד מלאכי אות שסז רצה להוכיח ממו"ק יז, א שמנדים על עצם שימת המכשול גם ללא כשלון (וראה גם לעיל הערה כב).

השמיט את דין הגמרא שעוברים על "לפני עור" רק במקרה בו העבירה לא היתה יכולה להתקיים בלי הסיוע ("תרי עברי דנהרא"²⁹), וגם מכך ניתן לדייק שלדעתו יש איסור גם בפעולה כשלעצמה, גם כאשר העבירה לא תלויה בה (ואולי אפילו לא תתקיים בפועל), ולא רק בתוצאה (שדווקא לגביה יש לדון האם היא תלויה בפעולת הסיוע או לא).

גם בפירוש המשניות, מהרחבת דברי הרמב"ם שהאדם נענש כפי הידוע כלפי שמיא, אפשר להבין שיתכן "מעשה זוטא", ולא רק "מעשה רבא" – מעשה של הפעולה גם אם אין לו תוצאה מוחשית (וגם שם אפשר לתת מוון אפשרויות, ממקרה בו לא נכרה שום השפעה של העצה, דרך מקרה בו הנועץ הרהר בקיום העצה – ובכך כבר לקה בהרהורי עבירה... – או גמר בלבו לעשותה אך לא הגיע לכלל מעשה, ועד למקרה בו הוא אף ניסה לממש את העצה הרעה אך ה' ברחמיו מנע ממנו להכשל בפועל). בספר המצוות אומר הרמב"ם "ובאה האזהרה מלרמותו ומהכשילו", כשנראה שאלו שתי אפשרויות של איסור – ברמיה, גם אם לא תזיק בפועל, ובהכשלה. בהמשך אומר הרמב"ם "ויפתהו ויעזרהו להשלים עבירתו", שאז יש עבירה בפועל, "או יכין לו סבת העבירה", שאז יתכן שלמרות ההכנה העבירה לא נעברה בפועל. גם לשון הרס"ג בפיוט המצוות, "שלא להכשיל", איננה נשמעת לנו מוכרעת, בעיקר אם רואים את לשונו בספר המצוות שלו – המאוחר והמפורט יותר (שלא היה לעיני הרי"פ פערלא, המדייק בפיוט המצוות) – "ולא יעשה לו דבר שייכשל בו, בין בענייני הדת ובין בענייני העולם, כפי שאמר: 'לפני עור לא תתן מכשול'". הרחבת הלשון, "יעשה לו דבר שייכשל בו", מדגישה את העשייה של "דבר שייכשל בו", דבר העלול להכשיל, ולא את הכשול בפועל (הדבר בולט עוד יותר לרגל סמיכות המצוה הזו אצל

בעונש קל. כמובן, אם עצתו הרעה גם גרמה לנזק בפועל עליו להתחרט חרטה עמוקה יותר וגם עונשו רב יותר.

גם לגבי ממדי "בין אדם למקום" ו"בין אדם לחברו" שיש במצוה זו: אמרנו קודם שלא נראית לנו החלוקה בין עצה רעה בגשמיות (שהיא "בין אדם לחברו") לעצה רעה ברוחניות (שהיא "בין אדם למקום"), משום שבסופו של דבר גם עצה רעה ברוחניות גורמת נזק ממשי לחבר. אך בהחלט אפשר לומר שהפעולה האסורה היא עבירה שבין אדם לחברו, בעצם המעילה באמון החבר והנסיון להזיק לו (ושם העיקר הוא העצה הרעה גם במילי דעלמא), אך רק אם ישנה תוצאה של עבירה בפועל (בעיקר במילי דשמיא) יש כאן גם עבירה בין אדם למקום (ויתכן גם חילוף הדברים: מיד בפעולה האסורה, גם אם לא גרמה לחבר נזק בפועל, עוברים על איסור שבין אדם למקום, אך התוצאה בה נפגע החבר בפועל היא כבר איסור שבין אדם לחברו).

ולגבי הדיוקים מהם נלמדו הדברים: את ההלכה דנן פותח הרמב"ם בדין שאסור למכור נשק לישראל-ליסטים "מפני שנמצא מחזק ידי עובר עבירה ומכשילו", כשנראה ברור שהעבירה היא בעת המכירה (ולא כאשר הגולן יעבור בעתיד מפני שהמוכר חיזק את ידיו). וגם בהגדרת המצוה, הרמב"ם לא מסתפק בביטוי "וכן כל המכשיל עור בדבר" – ממנו דייקו – אלא ממשיך "והשיאו עצה שאינה הוגנת, או שחזק ידי עוברי עבירה", ובהחלט אפשר להבין הפוך, שכל האפשרויות הללו, מההכשלה בפועל, דרך נתינת עצה שאינה הוגנת ועד לחיזוק כללי של ידי עוברי עבירה שתוצאתו איננה מדידה, הן בכלל האיסור³⁰. האחרונים דייקו³¹ שהרמב"ם

²⁹ וביד פשוטה פירש – כדיוקו העקבי בסגנון הרמב"ם כשאומר "וכן", שיש בכך דמיון וגם שוני – ש"מפני שנמצא מחזק ידי עוברי עבירה ומכשילו" שבתחלת ההלכה היינו דווקא כשנעשתה העבירה בפועל בעוד האיסור בעצה רעה הוא אף אם המתיעץ לא עשה כפי העצה.

³⁰ פא מנחת חנוך מצוה רלב; ברית יעקב או"ח סימן כ; שדי חמד מערכת ואו כלל כו אות זי. ועוד.

כבר במחשבת הלב – לצאת החוצה, לדבור ולמעשה, בעצה מכשילה, אלא לבטא אותו כלפי חוץ דווקא בעצה-תוכחה טובה, "הוכח תוכיח את עמיתך", ודוק).

בלשון השגורה בחסידות, שלשת השלבים הללו הם בסוד חש-מל-מל^{פג}: הכוונה הרעה בלב, הנסתרת והחשאית, היא ה"חש" (השער של "חש"), המופיע קודם בפסוק – החבר הוא חרש^{פד}, איננו שומע את כוונת הלב הרעה, ואחר כך הוא עור למכשול ששמים בדרכו^{פה}). שני השלבים הגלויים, הפעולה והתוצאה, הם בסוד "מל-מל", שני ביטויים כלפי חוץ של הכוונה הרעה.

כפי שנרמז לעיל, שלשת השלבים כאן הם התפשטות הרע בשלשת לבושי הנפש – מחשבה (כוונה רעה בלב), דבור (השאת עצה בדבור, שגם בו "עקימת שפתיו הוי מעשה"^{פז}), או אף במעשה המקביל לדבור במה שהוא מבטא, אך לא בהכשלה בפועל) ומעשה (תוצאה שלילית). שלשת לבושי הנפש מקבילים גם לשלשת העולמות בריאה-יצירה-עשיה^{פח}, בהם יש מציאות של רע (בניגוד לעולם האצילות בו "לא יגרך רע"^{פט}). כך מסופר^{פג}:

לאחד מהבעלי בתים של העיר מעזיבוש היה ריב עם בן עירו, ותוך כדי שהות במחיצת הבעש"ט בביהכ"נ, הוא צעק שהיה "קורע את יריבו כדג". הבעש"ט צוה לתלמידיו לשלב ידיהם ביד חבריהם, ולהתייצב לידו בעינים עצומות. הבעש"ט הניח ידיו הקדושות על כתפי שנים מתלמידיו, אלה שעמדו בסמוך. לפתע נזדעקו התלמידים מתוך אימה גדולה: הם ראו כיצד קורע הוא כדג

הרס"ג ללאו שהוא מונה על גואל הדם לרדוף אחרי הרוצח בשגגה כדי לא להבעיתו – האיסור איננו בכך ששיגי אותו ויפגע בו, אלא בפעולת הרדיפה המבעיתה בעצמה).

חש-מל-מל

בעצם, כשמתבוננים לעומק, יש עוד שלב נסתר הקודם לשני השלבים של הפעולה והתוצאה. כפי שהוזכר בפרק א, מצות "לפני עור" היא בגדר "דברים המסורים ללב", משום שאם העצה ניתנה בתום לב – לפי אמונתו והבנתו הכנות של המייעץ

– גם אם בסופו של דבר התברר שהעצה היתה רעה בוודאי אין פה שום עבירה. אם כן, השלב הראשון בו מתחילה העבירה להתרקם הוא המחשבה השלילית – כוונת הלב הרעה, הרצון להרע לזולת או להחטיאו. רק אחר כך, בשלב השני, באה הכוונה הרעה לידי ביטוי בפעולה של נתינת העצה הרעה – בדבור מפורש או בכל פעולה שמביעה סיוע והחזקת ידי עוברי עבירה – ולעתים גם מגיעה,

בשלב השלישי, לידי תוצאה רעה בפועל ממש, בעולם המעשה. פשוט שעל פי נגלה אין עבירה בכוונה הרעה כשלעצמה, אם היא לא באה לידי מימוש, אבל ברגישות של תורת הנסתר כוונה זו היא ה"שרש פרה ראש ולענה" ממנו מתחילה העבירה והיא ודאי שלילית ובלתי-רצויה (כמובן, אם כוונת הזדון הנסתרת עולה לכלל שנאה ממש הרי היא לאו דאורייתא מפורש של "לא תשנא את אחיך בלבבך", ואזי יתפרש הלאו של "לא תתן מכשל" כמורה שאסור לתת לאותה **שנאה בלב** – בגימטריא **מכשל!** היינו המכשול המצוי

על פי נגלה

אין עבירה

בכוונה הרעה

כשלעצמה, אם

היא לא באה

לידי מימוש, אבל

ברגישות של

תורת הנסתר

כוונה זו היא

ה"שרש פרה

ראש ולענה" ממנו

מתחילה העבירה

פג כש"ט (קה"ת) סעיף כח.

פד חבר-חרש מתחלפים בחילוף ב"ש באתב"ש.

פה ואזי אפשר לפרש "לא תקלל חרש" מלשון תקלה – אל תשים תקלה ומכשול בפני החבר העורר-חרש שאתה שונא בלבך.

פז כריתות ד, א ובכ"מ.

פז לקו"ת (האר"ז"ל) ד"ה "למה התחילה תורה בב".

פח תהלים ה, ה, ראה תקו"ט סז (צח, ב).

פט לוח "היום יום" כ"ט תשרי.

בנוגע למצות "לפני עור", בעוד בעולם הבריאה, עולם המחשבה, אין עדיין מציאות של ממש – כפי שהוא מוגדר כ"אפשרויות המציאות" בלבד – הרי שבנוגע לעולם היצירה, עולם הדבור, נחלקים הפוסקים האם מה שמתחולל בו הוא בגדר מציאות הנחשבת גם בעולמנו. למורנו הבעל שם טוב היה חשוב להדגיש לתלמידיו, שגם הפעולה

בעולם הרוחני יותר – הרי היא פעולה של ממש.

**כאשר אדם
נותן עצה רעה
לחברו התם
החבר מתפתה
מיד לאותה
עצה ונכשל בה
בפועל, גם אם רק
במציאות הרוחנית
של עולם היצירה**

את ידיבו!
מכאן הוכחה גמורה שמכל כח – תוצאה ופועל דבר: אם בלבוש חומרי, או רוחני, שאפשר לתופסו רק בחושים נעלים ועדינים יותר. דבריו מלאי הרגש (השלילי) של היהודי פעלו מיד תוצאה במציאות, אך לא במציאות של עולם המעשה הנראה לעינינו אלא במציאות גבוהה יותר, של עולם היצירה. כיוצא בכך, כאשר

אדם נותן עצה רעה לחברו התם החבר מתפתה מיד לאותה עצה ונכשל בה בפועל, גם אם רק במציאות הרוחנית של עולם היצירה. בהלכה,

צ ד"ה "ציון" תרס"ב ועוד; סוד ה' ליראיו ש"ב פ"א.

הַלּוּמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדֶרֶךְ

- ◆ "לפני עור" היא מצוה כללית הנוגעת לערבות ישראל ולכל מצוות התורה.
- ◆ דרכנו בלימוד לחפש תמונה של 'גם-וגם' ולא חילוקים של 'או-או'.
- ◆ מצות "לפני עור" תלויה בטהרת הלב משנאת חנם – הדרך לגאולה.
- ◆ תכלית כל הלאוים השומרים מפגיעה בזולת היא להגיע לאהבה שלמה אליו.
- ◆ המצוה לתת עצה הוגנת למבקש עצה היא מקור החיוב הרבי ולמשפיע לענות לשואליהם.
- ◆ המפתח לנתינת עצה טובה הוא "ואהבת לרעך כמוך" – "כמוך" ממש".
- ◆ יש לתת "עצה ההוגנת לו" – עצה המתאימה לאופיו של השואל ולכלי הקיבול שלו.
- ◆ לפעמים העצה הטובה ביותר היא לומר – באמת – "איני יודע".
- ◆ החטא הראשון הוא "לפני עור" – אמנות הנחש הקדמוני.
- ◆ על ידי תיקון "לפני עור" והשאת עצה טובה הופכים את ה"כתנות עור" ל"כתנות אור".
- ◆ עצות טובות בגשמיות הן תיקון "עץ הדעת טוב ורע" ועצות טובות ברוחניות באות מעץ החיים.
- ◆ התיקון והכפרה למי שנכשל ב"לפני עור" – להרבות בצדקה ובעישוי על הצדקה (העצה הטובה לכל).
- ◆ נתינת עצות טובות מביאה לימות המשיח אשר נקרא "פלא יועץ".
- ◆ איסור "לפני עור" כולל גם פעולה וגם תוצאה, גם "בין אדם לחברו" וגם "בין אדם למקום".
- ◆ חש-מל-מל ב"לפני עור": כוונה רעה בלב (מחשבה), השאת עצה רעה (דבור), כשלון הנועץ בפועל (מעשה).
- ◆ הבעל שם טוב מלמד כי לכל פעולה – אף בדבור – יש תוצאה מיידית בעולם הרוחני.

הגילוי לאבות

להעלות את התפשטות האלקות

הגענו לרצף של תורות ששייכות לתחלת פרשת וארא. בתורה ק^א כתוב:

וארא אל אברהם כו' באל שדי וגו'. מבעש"ט. דברים נוראים בענין מיתוק דינין ש"ך ופ"ר והמתקת הרהורים על ידי שם שדי וחלופו כה"ת, וגם שם הוי"ה בחלוף כ"ו.

וכשיאור שמחה בעולם ידע שהיא מדת אברהם איש החסד. וז"ש באל שדי, פירוש אל שדי שאמר לעולמו די, כי העולמות היו יורדין ומתפשטין עד עמקי הקליפות, ופן ח"ו שלא יהיה אז מחמת עמקי הקליפות הרע גובר עד שאמר די כו', אם כן יש למתק ולהעלות כל ענינים לשרשן על ידי שם זה.

ה' ברא את העולם בחסד, "עולם חסד יבנה"², והעולם הלך והתפשט כטבע החסד. אכן, ההתפשטות עלולה להגיע עד לעמקי הקליפות ולכן ה' נקט בשם שדי, "שאמר לעולמו די"². אכן,

בפועל ההתפשטות כן הגיעה עד לקליפות, ויש בעולם התעוררות דינים והרהורים רעים אותם יש להמתיק. ההמתקה היא על ידי שם כהת, המורכב מהאותיות הבאות אחרי אותיות שדי¹, רמו לכך שמכיון שההתפשטות המשיכה יש לרדת הלאה (באמצעות ירידה ההתפשטות לאותיות הבאות), "ירידה צורך עליה"², כדי להעלות כל מה שירד. את שם כהת, העולה בנימטריא יהדות, מכוונים בראשי התיבות "כל הנשמה תהלל" ובסופי התיבות "ולך נאה להודות"¹ (ורמו מופלא: "כל הנשמה תהלל" ועוד "ולך נאה להודות" עולה כהת-כהת, בר"ת וס"ת הנ"ל, ועוד שדי-שדי!) — הכח היהודי להלל ולהודות על הכל ובכך להחזיר כל התרחשות בעולם לשרשה האלקי.

הבעל שם טוב מזכיר כאן שם נוסף, "שם הוי' בחלוף כ"ו", הבנוי על אותו הגיון של חילוף כל אות באות הבאה — זהו שם כוזו (חילוף

בי"ע ואף נופלת גולה בקליפות, בסוד דוד (די) שהוא "בר נפלא" (סנהדרין צו, ב). יש אמירת "די" לפני הירידה יותר מדי ויש אמירת צעקת "די!" אחרי הנפילה, והיינו דוד לפני החטא ודוד לאחר החטא והתשובה (המעלה ניצוצות קדושים מהקליפות).

ד שער היחודים פ"כ יחוד לד.

ה לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה אמונה ומוזעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד; שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).

ו תהלים קנ, ו. ראה ספר הליקוטים תהלים פק"ג; פע"ח שער הזמירות פ"ה.

ז ברכת "מודים". ראה שעה"כ דרושי העמידה ו; פע"ח שער העמידה פ"כ.

נרשם (מהזכרון) ע"י איטיאל גלעדי. לא מוגה. שבתות ויצאי מקץ תשפ"ד – כפ"ח.

א חברנו כאן את שני חלקי תורה ק (כבמהדורות הראשונות). הביאור מהשיעור למשפט "וכשיאור שמחה בעולם וכו'" צורך לשיעור בכתר שם טוב צד שנדפס בגליון וישלח השתא.

ב תהלים פט, ג.

ג חגיגה יג, א. "שאמר" עולה ישראל, "לעולמו" עולה יעקב ו"די" עולה דוד – סה"כ "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (דברים ו, ה) – כנגד דעת (נשמת התפארת) תפארת מלכות (העולות 2051, ישראל במספר קדמי). המלכות השכינה יורדת להחיות את העולמות התחתונים

ברגע הבריאה אין עדיין שום התפרטות, וגם שום חיוב בתורה ומצוות, אלא רק אמונה בה' בורא עולם

לפסוק "וצדיק באמונתו יחיה"^ט (כידוע, **צדיק** עולה ב"פ **אמונה** – סוד "**באמונתו**", **ב אמונות**^ז – ו**ברית** עולה ג"פ **צדיק**^ח). האבות עמם כרת ה' את הברית הם נשמות דאצילות, השייכות לעולם האחדות – עולם בו הכל מרוכז יחד כ"מועט מחזיק את המרובה"^ט ולכן פעולה אחת מספיקה ל"כמה דברים נוראים" (בעוד אחר כך יורדים הדורות – נשמות התנאים בבריאה, נשמות האמוראים ביצירה וריבוי מדרגות, הפוחתות והולכות עם ירידת הדורות, של נשמות השייכות לעולם העשיה – וממילא הכל מתפרט ומתפורר לריבוי פרטים). "בא חבקוק והעמידן על אחת" הוא הכח לחזור לאחדות הראשונה, למקום בו הכל מחובר כאחד. והרמז: "**בא חבקוק והעמידן על אחת**" בגימטריא **בראשית** – זו חזרה לנקודת הראשית של רגע הבריאה, נקודה בה מרוכזת כל הבריאה העתידית באותו אופן של "מועט מחזיק את המרובה". ברגע הבריאה אין עדיין שום התפרטות, וגם שום חיוב בתורה ומצוות, אלא רק אמונה בה' בורא עולם. כך בדיוק מסביר אדמו"ר הזקן בתניא^ב שכאשר מרגיש האדם שעומס ריבוי פרטי כל המצוות מעיק ומכביד עליו יתבונן שלא מוטלת עליו שום מצוה זולתי האמונה שהיא ירושה לנו מהאבות, ועל כך נאמר "בא חבקוק והעמידן על אחת". הדוגמה בה נוקט הבעל שם טוב היא "תענית יום אחד". **תענית היא סוד חיי אדם**

י-ה-ו-ה באות הבאה), אותו נוהגים לכתוב באחורי המזוזות^ח, העולה בגימטריא "הוי' אחד"^ט. במקומות אחרים מסביר הבעל שם טוב כי גם ענינו של שם זה הוא גלגול את נוכחות ואחדות הוי' (כו) בכל מקום, "בזו ובזו", ולכן גם הוא שייך להעלאת כל הקליפות ולהמתקת כל הדינים על ידי גילוי התפשטות האלקות שבהם.

לחזור לנקודת ההתחלה

התורה הבאה מתייחסת לפסוק הבא בפרשת וארא (ומקורה באותו דרוש בתולדות יעקב יוסף^א):

וגם הקמתי את בריתי אתם. פרש הבעל שם טוב בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה, כי מתחלה היה תענית יום אחד מספיק לכמה דברים נוראים.

יש שיחה^ב בה מסביר הרבי שלברית בין ה' לישראל יש גדר כללי, הקיים תמיד אצל כל יהודי (גם אם לא נימול), וגם גדר פרטי, המתבטא במצות ברית מילה בפועל. הפסוק "וגם הקמתי את בריתי אתם" מתייחס לברית הכללית והנצחית ("ברית אבות" הקיימת גם אם "זכות אבות" תמה^ג), שעיקרה ויסודה הברית הראשונה שכרת ה' עם אברהם אבינו^ד, ראש כל המאמינים^{טו}, לכן הבעל שם טוב מקשר אותה

ח שו"ע יו"ד רפח, טו (ע"פ הגהות מיימוניות על רמב"ם הלכות מזוזה פ"ה ה"ד). ונזכר בקבלה בספר רזיאל המלאך (ובלשון זה בפתיחת סודי רזיא לבעל הרוקח); מצת שימורים שער המזוזה; משנת חסידים מסכת מזוזה פ"א מ". וראה הלכות קטנות לרא"ש דיני מזוזה בסופו.

ט זכריה יד, ט.

י כש"ט (קה"ת) קטו.

יא תולדות יעקב יוסף שמות לו, ג.

יב לקו"ש חכ"ה לך לך ב – נלמדה בשיעור מוצאי כ"ח כסלו השתא.

יג שבת נה, א ובתוס' ד"ה "ושמואל אמר" שם.

יד בראשית טו, יח (עיו"ש בשיחה בארוכה).

טו שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

טז חבקוק ב, ד.

יז בן יהודע על מכות כד, א. בביאור שתי אמונות הצדיק ראה: **סוד ה' ליראיו** כללי השערים פ"ח; שיעור ט' תמוז תשס"ט; "שחורה אני ונאווה" (תשרה שיפמן גינזבורג). ועוד.

יח וראה באורך ביאור הענין בלקוטי לוי יצחק לזהר וארא כג, א (עמ' מו ואילך) – על הפסוק דנן – נתבאר בתפארת לוי יצחק שמות אותיות פג"פ **ובעתה אחי שנה** פ"א הערה מו.

יט ראה ילקו"ש בראשית רמז ז; ויקרא רמז תקיג.

כ תניא פל"ג.

יש ענין שבתחלת הלימוד של דבר עמוק – כמו תורות הבעל שם טוב שאנחנו לומדים... – לא מבינים את התוכן

ששמעתי ממורי דברים פרטיים בזה, כי צריך ליתן הדעת בכל דבר גשמי גם כן להעלות ולקשרו ולחבר האהל להיות אחד.

מששת הקצוות יש התפרטות לכל קצוות המציאות, כל פרטי העולם שנברא בששה ימים, ונדרש כח היחוד של הדעת^א כדי להעלות את כל הפרטים לשרשם, לקשר אותם "ולחבר האהל להיות אחד". זו עבודת "בכל דרכיך דעהו"^{לא}

– "פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה"^{לב} – לחבר יחד את כל הדרכים-הקצוות.

בדרך כלל הפירוש הפנימי של "דעהו" הוא דע-חבר את ה תתאה ל-ו, אך כאן מפרש הבעל שם טוב להמשיך את הדעת ל-ז הקצוות, שש מדות הלב, וגם ל-ה תתאה, המלכות:

וכן בלומד דבר עמוק ואין מבין הוא מדת מלכות, וכשנתן דעת להבין וירד לעומקו, אז קישר וחיבר מלכות בבינה.

יש ענין שבתחלת הלימוד של דבר עמוק – כמו תורות הבעל שם טוב שאנחנו לומדים... – לא מבינים את התוכן (ואז הלימוד הוא רק בדבור השייך למלכות) ורק כאשר נותנים דעת להבין את הדבר העמוק מחברים אותו אל הבינה. "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"^{לג} – בכח הדעת לחולל את יחוד מלכות-בינה, שמורנו הבעל שם טוב (שנקרא **ישראל**, בגימטריא **בינה-דעת**) מסביר במקומות רבים^{לד}.

העלאת המלכות, היורדת מטה-מטה ("רגליה ירדות מות"^{לה}), היא גם העלאת הרע ממש. חז"ל אומרים ש"בכל דרכיך דעהו" היינו "אפילו לדבר עבירה"^{לב}, היינו שבכח הדעת ("דעת טוב ורע") לחולל גם את היחוד והעליה של "הרע כסא לטוב"^{לו} שהוא מיסודות תורת הבעל שם טוב.

הראשון – שכל חייו הם בבחינת "אלף שנים בעיניך כיום אתמול"^{כא} (עליו נאמר "ביום אכלך ממנו מות תמות"^{כב}) – שחי 930 שנה (שמתוכם **עני שנים** ישב בתענית על חטאו^{כג}). **"תענית יום**

אחד" בגימטריא 999, בגימטריא **שכבת זרע** – כח ההולדה של הצדיק ("וצדיק באמונתו יחיה") – הדוגמה העיקרית ל"מועט מחזיק את המרובה" (וכן הוא סוד "לפני אחד מה אתה סופר"^{כד} – לפני ה-1000, עליו נאמר "איכה ירדף אחד אלף"^{כה} – נקודת הראשית שלפני הכל)^{כז}.

"בכל דרכיך דעהו"

התורה הבאה – קב – שוב חוזרת לפסוק הראשון^{כח}:

וארא אל האבות באל שדי, שהוא סוד שש קצוות,

שם אל בחסד ושם שדי ביסוד^{כט}, וממילא "אל שדי" כולל את כל הו"ק, אך עדיין חסרים ששת הקצוות את הדעת, שהיא נשמת המדות^{לז}: ואכתי שמי ה' לא נודעתי, שיתן הדעת בכל דרכיך דעהו, שהוא דבר נפלא, כמו

כא תהלים צ.ד.

כב בראשית ב.יז.

כג עירובין יח.ב.

כד ספר יצירה פ"א ה"ז.

כה דברים לב.ל.

כו "תענית יום אחד" ר"ת בגימטריא תהו – הריכוז של "אורות מרובים בכלים מועטים" – שקדם להתכללות והתפרטות של התיקון; ס"ת **מדת** (סוד "מדת ימי מה היא"); אמ"ת בגימטריא **קדם** (מספר האותיות בשבת בראשית), יב ברבוע.

כז בפסוק כתוב "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי" אבל הבעל שם טוב כותב "וארא אל האבות באל שדי" (על פי רש"י עה"פ, וראה באורך **שכינה ביניהם** פ"א הערה ז) העולה 1000 – מספר אחד אחרי "תענית יום אחד" (999) שבתורה הקודמת, כנ"ל.

כח זהר ח"ג י, ב"יא, א; רפג, א.

כט ראה ע"ח כללי מהרח"ו כ; פע"ח שער הלולב פרקים ב.ג. ע"פ תקו"ז תקון יג (כט, א).

ל תניא ספ"ג.

לא משלי ג.ו.

לב ברכות סג.א.

לג אבות פ"ג מי"ז.

לד כש"ט (קה"ת) סז, תה ובכ"ד.

לה משלי ה.ה.

לו כש"ט (קה"ת) סעיפים כו ו"ע.

ניגון

547 | ח"י מרחשון תשפ"ג

גדול שמושה

שרצונם היה קצר לשמוע דבריו, מצד שהיו בגלות מצרים ובקטנות הדעת, ומצד שהיו בקוצר הדעת היו בקוצר הרצון, כי רצון בגימטריא משה עם הכולל, שהוא בחינת דעת. וזהו שהתפלל משה, אלהי הרוחות, היינו הרצונות, שידע לבחור איש כזה שיוכל להכניס רצון שלם בין איש לחבירו. וגם שיוכל להכניס רצון שלם לשמוע דברי מוכיחם, שלא יאמרו טול קורה מבין עיניך. וזהו שלא תהיה רוחם קצרה כמו שהיו אצלי בגלות מצרים וכנ"ל וד"ל.

שימוש ברצון שלם

עיקר החידוש הוא התורה העמוקה של הרב המגיד (דרך הצנור המיוחד של האהבת שלום, ואינה ידועה לנו ממקור אחר): "גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה, שנאמר 'פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו', למד לא נאמר אלא יצק. מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה" – שמושה מלשון תשמיש, יחוד וזיווג, ולכן השימוש צריך להיות "ברצון שלם". יהושע הוא "איש אשר רוח בו", יש בו רצון שלם, דבקות התלמיד ברבו. לכן יהושע יכול להכניס רצון שלם בין אדם לחברו – כמו שהתבאר בפרשת שמות על משה הרועה הנאמן שפועל התחברות בישראל והתחברות ישראל לה' – וגם רצון שלם לשמוע את דברי המוכיח, שלא כישראל במצרים שהיה להם "קוצר רוח", ללא רצון לשמוע את דברי משה, משה עם

וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקְצֹר רוּחַ וּמִעֲבֹדָה קָשָׁה.

יש לפרש על דרך זה, דהנה כתיב בפרשת פנחס (במדבר כז, טז) יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה גו', ואחר כך נאמר קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו. ופירש רש"י, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שימושיו, שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה נוצר תאנה יאכל פריה, עד כאן לשונו.

יש לפרש הכוונה, על דרך שפירש הרב המגיד זלה"ה מאמר חכמינו ז"ל (ברכות ז, ב) גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה, פירוש כי שימוש הוא מלשון תשמיש, והיינו כי השימוש צריך להיות ברצון שלם כל כך עד שיהא נדמה לבחינת תשמיש ברצון שלם, אבל השימוש בעל כרחו לאו כלום הוא.

והנה שימושיו של יהושע היה כל כך ברצון שלם עד שהגיע לבחינה הנ"ל. וזהו שאמר לו הקב"ה [למשה] קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, פירוש רצון, שהיה שימושיו ברצון שלם. וזהו שפירש רש"י, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שימושיו, כי היה שימושיו ברצון שלם, עד שהגיע לבחינה הנ"ל. וזהו שאמר שלמה נוצר תאנה גו', כי נוצר הם אותיות רצון.

וזהו ולא שמעו אל משה מקוצר רוח, פירוש

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי שיעור ש"פ שמות תשפ"ד.
א - שמותו, ט.

היום, עיקר השימוש של התלמיד-החסיד לרב-הרבי הוא בעבודת השליחות, וכולנו שליחים! יש מקרים שהרבי אומר לחסיד בפירוש להיכן ללכת להיות שליח, אבל היום ככלל הדבר תלוי לגמרי ברצון החסיד, כנ"ל שהשימוש צריך להיות ברצון שלם של התלמיד. כל אחד צריך לרצות להיות שליח, ולמצוא את השליחות שלו לפי ענינו, לפי כשרונותיו ולפי המקום המתאים לו להפיץ תורה – אם כראש ישיבה או מלמד ואם להיות רופא גדול...

סדר של רב ותלמיד

הרב והתלמיד בתורה הם משה ויהושע, "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה". משה הוא השָׁמֵשׁ (גם מלשון "גדול שמושה" ולשון תשמיש כנ"ל), בחינת האיש-דכורא, משפיע (וכן היסוד נקרא שָׁמֵשׁ). יהושע הוא הלבנה, בחינת הנוקבא, המקבל. אכן, מרוב התעוררותו של התלמיד ברצון שלם, הוא נכלל ברב, הלבנה נכללת בשמש. כך התלמיד מתהפך לבסוף מנוקבא לדכורא והופך להיות רב, כיהושע שהפך להיות הרב-המנהיג של ישראל (ובפרט נעשה משפיע לרחב כנ"ל).

הזוג העיקרי הבא של רב ותלמיד הוא אליהו ואלישע, ובהם נרחיב בהמשך. בדורות החסידות, יש 'סדר' מיוחד של שלשה דורות: הבעל שם טוב, הרב המגיד, אדמו"ר הזקן (כנגד אברהם יצחק ויעקב כנודע), כאשר הרב המגיד הופך מתלמיד-משמש לרב-משפיע. הבעש"ט עצמו הוא תלמיד של אחיה השילוני, שהוא רבו של אליהו הנביא (ומקובל שאליהו הנביא היה עומד לפני הבעש"ט כעבדא קמיה מריה" והולך בשליחותו). ורמז: **אליהו אלישע** במילוי = 918 = **ב** פעמים **בעל שם טוב**, הוא הממוצע ביניהם!

התורה על חיות ותענוג בהשפעה עוברת מדור לדור: הבעש"ט מדבר על עשיית מצוות "באבר חי", והרב המגיד מדבר על התקשרות התלמיד ברצון שלם. הבעש"ט, הרב, מדבר

הכולל = רצון. והנה **רצון שלם = משיח משיח**, הרב והתלמיד הם בחינת תרין משיחין, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד – כמו האר"י הקדוש ותלמידו הגדול רבי חיים ויטל – וכאשר זוכים אזי הם נעשים משיח ממש.

מי שאינו אוהב תוכחה אומר למוכיח "טול קורה מבין עיניך", אבל המשמש לרבו בחשק וברצון הוא גם "אוהב את התוכחות". הקשר בין המוכיח למקבל התוכחה הוא כיחוד תלמיד ורב, התוכחה היא יחוד ("את אשר יאהב יוכיח", **תוכחה = תוך אהבה**). מצינו מגדולי ישראל שמינו לעצמם 'מוכיח' – הדבר יכול להעשות מתוך 'אתכפיא' אך כאן למדנו שגם זה צריך להיות ברצון שלם.

לגבי הקשר בין רוח לרצון, יש לדייק: גם נפש פירושה רצון ("אם יש את נפשכם"), אך בחלוקה לנפש-רוח אזי בנפש יש את הרצון הטבעי, המוטבע, ועיקר הרצון הוא בדרגת הרוח, מדות הלב. ועוד מצינו רוח בהקשר לתשמיש, בדברי רחב "ולא קמה עוד רוח באיש"², והנה רחב עצמה נשאה ליהושע³ "איש אשר רוח בו" (**רוח בו** נוטריקון **רחב**)!

יחוד התלמיד והרב

יחוד התלמיד והרב הוא כיחוד איש ואשה, משפיע ומקבל. ווארט חסידי חריף אומר שאילו שלמה המלך היה חסיד הוא היה כותב את שיר השירים על רב ותלמיד... (אכן, היום יש להדגיש את מעלת יחוד איש ואשה כפשוטו, "שכינה ביניהם").

יש "יחוד נשיקין", יחוד רוחני שאינו מוליד בגשמיות, ויש זיווג גשמי ממש שבו עיקר החשק והחיות, ברצון שלם. וכן ביחסי רב ותלמיד: יחוד נשיקין הוא לימוד תורה אבל "גדולה שימושה יותר מלימודה", השימוש בפועל הוא כזיווג גופני, ודווקא ממנו יש תולדות.

ב יהושע ב, יא. וברש"י שם "אפילו לשכב עם אשה". וכן הוא בזבחים קטז, א. ג מגילה יד, ב.

אל הר הכרמל", גם שם היה אליהו, "ומשם שב שומרון", מקום הפעילות העיקרי של אליהו). מסע ההסתלקות של אליהו הוא בדרך ירידה (משומרון ובית אל ליריחו ומשם לירדן), ויש בזה גם "ירידת הדורות": בני הנביאים בבית אל וביריחו אמרו לאלישע "הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך", ומפרש רש"י "את אדוניך, ולא אדונינו מלמד שהיו שקולים כאליהו", אבל לאחר שאליהו עלה השמימה הציעו בני הנביאים לאלישע לחפש אותו, ומפרש רש"י "אפשר אמש אמרו לו הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך ועכשיו נעלם מהם היכן הוא? מלמד מיום שנגנז אליהו הלכה ונסתלקה רוח הקודש מן הנביאים ושוב לא היתה רוח הקודש מרובה בישראל".

לעומת זאת, אלישע עצמו קיבל "פי שנים" מרבו, ויש לומר שדבר זה גופא פעל את הירידה אצל שאר הנביאים! לכן שאלת אלישע היא דבר קשה, "הקשית לשאול", כיון שבכך תתמעט רוח הקדש אצל אחרים. זו אכן התלבטות קשה: האם עדיף יחיד־סגולה גדולים וירידת הדור ככלל, או הרבה "בני נביאים"... ההכרעה לטובת אלישע מזכירה את הנטייה בחסידות להעדיף התמקדות והתקשרות לצדיק הגדול 'על חשבון' הערכה של ריבוי דמויות 'בינוניות' (כמו ההדגשה בחב"ד שהכל מתרכז ב"ראש בני ישראל", ובברסלב על "צדיק האמת" והשאר חשודים להיות "מפורסמים של שקר"...). מכל מקום צריכים להיות "אוהב צדיקים", ולראות את העושר והגיוון של הצדיקים בדורותינו (כפי שאנו משתדלים לעשות).

בעיקר מצד הרב־המשפיע (באבר חי), ותלמידו מדבר מצד התלמיד־המקבל! בהמשך, אדמו"ר הזקן מדבר על פנימיות מדת היסוד, "שמקשר האב שכלו בשכל בנו... וכל מה שהחשק והתענוג גדול כך ההשפעה והלימוד גדול"¹. חידוש נוסף בדברי אדמו"ר הזקן הוא דרגת המשפיע, רבי אחד והרבה משפיעים (כמבואר בהקדמת התניא). לאדה"ז היו ח"י אלף חסידים, ולצמח צדק כבר היו מאות אלפים, ולכן צריך משפיע שאתו ניתן להיות בקשר תמידי. אז מתקיים "גדול שימושה" בקשר של החסיד עם המשפיע (בתקוה שיש לנו משפיעים ראויים).

אליהו ואלישע

המקור ל"גדול שימושה" הוא מאלישע "אשר יצק מים על ידי אליהו". אליהו ואלישע הם בדוגמת משה ויהושע, כמו שניכר בשמות יהושע־אלישע (שמבין שניהם יוצא **שעשע**). היחוד בין אליהו ואלישע מתגבר והולך עד להסתלקות אליהו, ונתבונן מעט בפרשה זו (מלכים־ב פ"ב, ממה שלומדים בהשגחה פרטית בסדר היומי). אלישע דבק באליהו ברצון שלם, אע"פ שאליהו מנסה לדחותו: אליהו אומר פעמיים "שב נא פה" ואלישע ממשיך, מהגלגל לבית אל, משם ליריחו ומשם לירדן. אליהו בוקע את הירדן ועובר מזרחה, לכיוון מקום קבורת משה. ואז אלישע בקע את הירדן וחזר מערבה ליריחו, כיהושע בכניסתו לארץ (ואחר כך "ויעל משם בית אל", המשך המסע ההפוך, "וילך משם

ד תניא אגה"ק טו.

ישראל במכות מצרים

מיים", ובמכת צפרדע "ובכה ובעמך ובכל עבדיך", הכתוב מספר על המכה שהיתה במצרים ולא חושש להזכיר מה שגם ישראל לקו. ועוד ניתן לומר ש"עבדיך" כולל גם ישראל שהם עבדי פרעה (אלא שראב"ע עצמו אינו כותב כך), גם העברים בכלל העבדים, ואף נכללים בעמו של פרעה, "אין מלך בלא עם" (ר"ת עברים מצרים).

המחלוקת על דברי ראב"ע

אמנם במדרשים מפורש כמו שהביא ראב"ע תחילה, שמכת הדם היתה רק למצרים. וכן כתבו הרמב"ם ועוד מפרשים בביאור המשנה "עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים"¹, שהנסים הם במה שהמכות לא היו בישראל, אלא שמכת הכנים לבדה היתה גם בישראל ורק לא היו מצערים אותם.

יש מגדולי ישראל שהשיגו על ראב"ע בחריפות, אך הרב² אומר שגם רש"י סובר כראב"ע בשלש המכות הראשונות בהן לא כתוב "והפליתי": מכות דם וצפרדע היו "להלקות יראתם" של מצרים, ולא להראות הבדלה בין ישראל למצרים, ומכת כנים באה להראות ש"אצבע אלהים היא" ולכן נצרך שלא תהא מוגבלת במקום.

דעה נוספת מביאים המפרשים מדברי

ויחפרו כל מצרים סביבת הארץ מים לשתות
כי לא יכלו לשתות מממי הארץ.³
רבים אומרים, כי המים היו ביד המצרי
אדומים כדם, ונתלבנו ביד הישראלי. אי"כ למה
לא נכתב אות זה בתורה. ולפי דעתי, כי מכת
הדם והצפרדעים והכנים היתה כוללת המצרים
והעברים, כי אחר הכתוב נרדף. ואלה השלש
מעט הזיקו, רק מכת הערב שהיתה קשה, השם
הפריש בין המצריים ובין ישראל. וככה מכת הדבר
והברד בעבור מקניהם, ולא כן בשחין, ולא בארבה,
כי הם יוצאים ממצרים, וכאשר חפרו המצרים כן
חפרו העברים.

ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים.
אמר יפת בעבור שהכתוב אמר וכה ובעמך רמז,
כי בו ובעמו יעלו בלבד, ולא בעם ישראל. ואין זו
ראיה, כי הזכיר שיעלו עליו ועל כל עמו, ואין צורך
להזכיר ישראל.

בערוב, דבר, ברד, חשך ובכורות כתוב שהיתה
הבדלה בין ישראל למצרים. וסובר ראב"ע
שבמכות דם, צפרדע, כנים, שחין וארבה גם
ישראל לקו (ולכן הוצרכו לחפור מים לשתות)
— במכות שלא היה בהן נזק גדול לקו גם ישראל,
ובמכת ארבה אין נזק לישראל שממילא עומדים
לצאת ממצרים ולא זקוקים לפירות.

ואע"פ שנאמר "ולא יכלו מצרים לשתות

נערך על ידי יוסף פלאו, לפי רשימת הרב ז"ך טבת תשפ"ד.

א שמות ג, יד"טו.

ב שמות ז, כט.

ג אבות ה, ד.

ד לקוטי שיחות ח"א פרשת וארא שיחה ב.

ובפשט פירושו שלמצרים עצמם יש מכה ואחר כך רפואה, אך בזהר פירשו "נגוף למצרים ורפוא לישראל": "נגוף למצרים", להכות את הקליפה, "ורפוא לישראל" לברר ולהוציא את ניצוצות הקדושה. אך זה דווקא כאשר ישראל נכללו תחילה במצרים, עד שגם הם סבלו מהמכות, ואז נפדו ונגאלו, ונשלם בירור הטוב מתוך הרע. ועוד יש לפרש, ולקרב את דברי הראב"ע לחז"ל: כשם שבימי החשך מתו הרשעים בישראל שלא רצו לצאת, כך באותן חמש מכות שלא נאמרה הפליה לקו גם ישראל – היינו הרשעים מישראל (ומה שיש במדרשים שישראל לא לקו במכת דם וכו', היינו בכללות ישראל ולא הרשעים שבהם). אותם רשעים שהתבוללו לגמרי במצרים, נעשו בזה בכלל מצרים ולכן לקו גם הם במכות מצרים!

רגע של הכנעה

ויש לבאר עוד לפי הסדר היסודי הכנעה – הבדלה – המתקה (חש-מל-מל). המכות שפגעו גם בישראל פעלו הכנעה (חש לשון שתיקה, וכן לחוש את המכה). בראות האיש הישראלי שגם הוא סובל מהמכה, ונדמה בחיצוניות שהוא שווה למצרי (מצד החומר-הגוף), הרי יש בזה הכנעה רבה – באומרו לנפשו, במה אני שונה מהמצרי וטוב ממנו?

אחר כך, הגיע שלב ההבדלה (מל מלשון מילה), ממכת ערוב ואילך שבה נאמר "והפליתי". ההבדלה בין ישראל למצרים היא גם הבדלה בנפש בישראל, גילוי הנפש האלקית הקדושה שבישראל הנבדלת מהנפש הבהמית. שיא ההבדלה היה במכת בכורות, ואז יצאו ישראל לגמרי מתחת יד מצרים.

לבסוף, לאחר קריעת ים סוף, הגיעה ההמתקה בשירת הים (מל מלשון דיבור). אז חוויית המכה עצמה הופכת להיות שירה, סיפור בהתפעלות על המכות כשבח לה' יתברך!

חז"ל, שכל המכות חלו בישראל לרגע אחד ומיד הסתלקו ועברו למצרים, כדי "לידע צערן של מצרים", וכך מפרש החיד"א "עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים" דהיינו שישראל "ניצולו מהמכות אחר שכבר באו עליהם".

חמש כנגד חמש

לדעת ראב"ע היו חמש מכות שגם ישראל לקו בהן וחמש מכות בהן רק המצרים לקו. בפנימיות, המכות מכוונות לספירות כסדרן: דם-מלכות, צפרדע-יסוד, כנים-הוד, ערוב-נצה, דבר-תפארת, שחין-גבורה, ברד-חסה, ארבה-בינה, חשך-חכמה, בכורות-כתה. והנה הספירות הן "חמש כנגד חמש", חמש נוטות לימין וחמש לשמאל, כחמש אצבעות ביד ימין וחמש ביד שמאל (כל מכה אצבע, "אצבע אלהים היא"), וזו בדיוק החלוקה כאן! המכות שכנגד הספירות הנוטות לימין היו בהבדלה מפורשת בין מצרים לישראל. והמכות שכנגד הספירות הנוטות לשמאל היו גם בישראל.

ימין הוא אהבה ולכן ניכרת יותר אהבת ה' לישראל, בחירה בישראל והבדלה ברורה בין ישראל למצרים. ומצד שמאל, גבורה, יש שנאת הרע והתעוררות דינים כדי לטהר ולברר את כל סיגי הרע (טהרה באמא-בינה, ראש קו השמאל) – גם ישראל היו צריכים להתברר ב"כור הברזל", ולכן גם הם לקו, כדי לטהרם, לזקקם ולזככם. דווקא המכות שמצד הימין היו קשות ביותר, ובהן היתה הבדלה להציל את ישראל, ואילו המכות שמצד השמאל היו פחות קשות, ללא פיקוח נפש, וללא צורך להבדיל בין ישראל למצרים.

נגוף ורפוא

והנה כתוב "ונגף ה' את מצרים נגף ורפוא",

ה' ש"ך עה"ת דברים ז, טו. החיד"א בכ"מ: נחל קדומים דברים ז, טו, פני דוד פרשת בא אות ג. חסדי אבות (פ"ה מ"ד), ועוד.

י שעה יט, כב.

אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני הוי' רפאך" – מכות מצרים מוזכרות כדי להמתיק ולרפא, וכך נשלם "נגף למצרים [המחלה אשר שמתו במצרים], ורפוא לישראל [לא אשים עליך כי אני הוי' רפאך]!"

אכן, עדיין נותר רשימו מטומאת מצרים, אותו צריך לרפא בתיקון המדות בספירת העומה. רק במתן תורה "פסקה זוהמתך" והשתחררו ממלאך המות – המתקה גמורה מכל ההכנעה הקיימת בעולם הזה. ב"עלמא דשקרא" אין גילוי ההבדלה העצמית בין ישראל לעמים, ממילא אי אפשר להגיע להמתקה גמורה, וצריך לחזור בכל עת לשלב ההכנעה. עדיין אנו מצפים ל"גאולה האמתית והשלמה", ויש לפרש: "גאולה" בים סוף; "אמתית" במתן תורה; "ושלמה" על ידי משיח צדקנו.

ונקודה נוספת: במכות מצרים התחילה להתגלות ההבדלה בין ישראל לעמים כנ"ל, עד שיצאו ממצרים ונבדלו מהם לגמרי – זהו גילוי העצם של נשמת היהודי, "חלק אלוה ממעל ממש", "בני בכרי ישראל". ועדיין מצד הגוף נדמה שישראל והאומות שווים ואין הבדלה (אלא רק הכנעה מצד הגוף הנגוף). אבל במתן תורה נשלמה הבחירה מישראל, להיות "ובנו בחרת מכל עם ולשון הוא הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם"^ט – הבחירה בגוף היהודי, "ממלכת כהנים וגוי קדוש [גוי לשון גוף]", עד שהגוף אחר באמת גם מצד הטבע (כדברי הגמרא בהקשר להכנות למתן תורה, "ישראל דדאיגי במצוות חביל גופייהו").

ט תניא פמ"ט.

י שבת פו, ב. וראה דברי החתם סופר הידועים בחדושי שם.

זהו הטעם הפנימי שכל המכות חלו לרגע על ישראל: צריך רגע אחד של הכנעה כדי להגיע לחוויית ההמתקה בסוף! ובאמת, כל צרות העולם הזה הן על דרך רגע זה של הכנעה, כדי לזכות לימות המשיח ולחיי העולם הבא, תכלית ההמתקה.

תכלית המכות היא לדעת את ה', הן הדעת בישראל "וידעתם כי אני הוי' אלהיכם", והן "וידעו מצרים כי אני הוי'". דעת היא גם לשון שבירה וכאב – כדי להגיע לדעת האמתית צריך שבירת המציאות הקודמת, הכנעה לפני ההבדלה וההמתקה. תחילה חשים את המכה עצמה, הכנעה, מיד אחר כך נבדלים ממנה (והמכה חלה רק על מצרים), ואז המכה עצמה הופכת לשירה לה' (ומתבת מכה נותר מה, בטול)!

לפי הדעה המקובלת, שהמכות לא חלו כלל בישראל, ההכנעה לישראל היתה בפחדם מפני המכות, ככתוב "והשיב בך את כל מדוה מצרים אשר יגדת מפניהם" ופירש"י "כשהיו ישראל רואים מכות משונות הבאות על מצרים היו יראים מהם שלא יבואו גם עליהם". הגאולה התחילה כאשר בני ישראל צעקו, לאחר שהגיעו מים עד נפש ולא יכלו לסבול יותר ("והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים", שלא תוכלו לסבול^ח) – ועל הרקע הזה התגבר הפחד מפני המכות שבאו על מצרים.

קריעת ים סוף ומתן תורה

ההמתקה לאחר קריעת ים סוף מפורשת במרה, "וימתקו המים". ושם נאמר "כל המחלה

ח ראה שפת אמת וארא תרל"א ד"ה בפסוק והוצאתי אתכם, בשם חידושי הר"ם, ובכ"מ.

הסיפור החסידי

רבי זושא מאניפולי | מאיפה הוא יודע?

רבי משולם זוסיא מאניפולי נולד לאביו רבי אליעזר ליפא ואימו מירל, והיה הבכור מבין אחיו. לרבו המגיד ממזריטש התקרב במהלך שנות הגלות שערך יחד עם אחיו רבי אלימלך מליז'נסק, ונעשה מהבולטים שבתלמידיו. קשר אישי נרקם בינו ובין רבי שניאור זלמן מליאדי, שכונה אותו "שר התורה", וביקש ממנו הסכמה לספר התניא – וזאת, אף שרבי זושא השתדל להיראות כאדם פשוט. נסתלק באניפולי בב' בשבט תק"ס, ועל מצבתו נכתב: "פה נטמן הקדוש... עובד אלוקים באהבה והשמח ביסורים, ורבים השיב מעוון".

לא אחר מלנסוע תיכף להרב הקדוש זושא מאניפולי ז"ל. סיפר את כל מקרהו מהחל ועד כלה, והיתה תשובתו של הרב הקדוש רבי זושא: שיחתרו ויחפרו היטב סביב קברו של אביו הנפטר עד דופנו סביב, אם נמצא שם בין רגבות העפר איזה חתיכה מתבנית סמל של עכו"ם. וכשימצאו כן ישליכוהו ויבערוהו משם, וישקוט הנפטר מזעפו. עשו כדברי הרב הקדוש, וכך הוה שמצאו שם כנ"ל והשליכוהו ובערוהו. ומני אז והלאה שוב לא בא בעל החלומות בענינים כאלו אל האיש. כשנתפרסם המופת בעולם, הגיע הסיפור עד הגאון מוילנא ז"ל. ואז היה השערוריה הגדולה מהתנגדות הגר"א ז"ל וסייעתו אל החסידים ורבותיהם הצדיקים. וסיפרו מי מאנשיו לפני רבם הענין הנפלא שהראה הרבי ר' זושא ז"ל, רבן של החסידים, וענה הגר"א ז"ל: אצלכם הוא דבר נפלא ומופת? הלא הדבר הזה מפורש בירושלמי, ואם כן לא חידש הרבי ר' זושא כלל מדעתו שום דבר, ומאי מופת איכא? והראה לפניו את המקום בירושלמי שמבואר כן, וסיים אחר כך בזו הלשון: "אך זאת אצלי לפלא. מגין היה יודע זה הרבי ר' זושא את הירושלמי הזה?" כי היה אז המאמר על החסידים ורבותיהם שאינם לומדים הלכות והיות שבש"ס, ובפרט על הרב הקדוש ר' זושא

פעם אחת חלם איש אחד, שאביו הנפטר מכמה שנים בא לו ותפסו בחזקה ומסית אותו שימיר דתו ח"ו, ובאם לא ישמע לו יעשה בו דין. כשהקיץ משנתו נבהל מאד, אך תלה הדבר במקרה בלתי טהור, ונתחזק בלבו לומר דברי חלומות לא מעלין וכו'. והנה, בלילה השני, ראה עוד הפעם את אביו מפתהו בדברים ופיוסים שיתרצה לעשות הנ"ל, ואינו מניחו בשום אופן עד שיבטיח לו לעשות כן. עד שהקיץ שוב בבהלה גדולה ולא רצה לספר לפני שום בריה. והלך בפנים זועפות ולא ידע מה לעשות, כי היה בוש לספר דבר כזה מאביו, והיה מתחזק בלבו: לא יתכן בשום ענין שיהיה ממש כדברי החלום. כי איך אפשר שיבוא נפטר ישראל לפתות כזאת?! יותר יתכן להיפוך – שיבוא נפטר ישראל למומר שישלב לאמונתו הקדושה, אבל לא כך! לכן הסיר הדבר מרעיוני לגמרי. עד שבא הלילה השלישי, והנה אביו המנוח בא אצלו ומתחטא לפניו בכל אופני השתדלות שיעשה הדבר הזה לכפור ח"ו כנ"ל, והפחידו בעונשין באם לא יעשה רצונו. אז ראה האיש כי לא דבר ריק הוא. מה עשה?

זושא אמר לי היום, שהכריזו למעלה לכתוב תמונת האותיות באופן זה, שהוא מתאים לדעות הפוסקים והמקובלים גם יחד.

[סיפורי חסידים' לרש"י זיין]

לפני הסתלקות המגיד כתב הצדיק מכתב לבנו, בו הוא מספר לו על מהותם של תלמידיו הקדושים ומנחה אותו להיעזר בהם לאחר פטירתו. במכתב הוא מתאר כי "חכמתו ובינתו ודעתו [של רבי שניאור זלמן] עד אין סוף, וההשקפה הראשונה שלו מעין נבואה קטנה", ואילו הרבי ר' זושא "עלה למעלה מזה הדרך". אך מהי דרכו שלו?

רבי זושא, בכך שעלה אל מעל החכמה, אחוז בכתר העליון עצמו. ממנו נמשכים אליו הגילויים העליונים, וממנה ניזונה האש שהלהיטה את נפשו: מסופר עליו, כי ברגע שהיה רבו פותח בדברי תורה היה 'משתגע' ממש, עד שהיה מבלבל את חבריו הקדושים והיו מוכרחים לדוחפו החוצה. ופלא: כשחזר אחר כך אל בית המדרש, ידע את כל תורותיו של המגיד כאילו נכח שם בעצמו... מדריגה זו נקראת בחסידות "פרעה דקדושה" – משום שהיא מבטאת פריעה, גילוי כלפי חוץ של כל האורות העליונים. חשוב לציין (והעובדה הזו משתקפת מעט גם בסיפור השני שהבאנו), כי אף שהיה רבי זושא איש 'גילויים' בועה, ומזקני תלמידי הרב המגיד, התקיימה ידידות עזה בינו לבין אדמו"ר הזקן, איש השכל והסדר, הצעיר שבתלמידים. אדמו"ר הזקן הפציר רבות בחבריו הצדיקים, ש'ימעטו באורות וירבו בכלים'. זה היה צו השעה לאחר פטירת המגיד, כאשר החסידות החלה להכות שורש בעולם היהודי והיה צורך לשמור על יציבותה. אך ה'כלים דתיקון' שלו נועדו להכיל את כל 'אורות התוהו' של רבי זושא, והידידות הגדולה שבין שניהם ממחישה כי הדבר אכן אפשרי.

הנ"ל, שהיה מוסתר במעשיו ובדרכיו בהצנע לכת, אמרו עליו שאינו בן תורה – לכן נתפלא הגר"א ז"ל עליו כנ"ל. וכשסיפרו תשובת הגר"א ז"ל לפני הרב הקדוש הרבי ר' זושא ז"ל, ענה ואמר: כנים דבריו, שלא ידעתי כלל מדברי הירושלמי. אבל אותו המקור שהוציא הירושלמי משם דבר זה, גם לי נתגלה להוציא משם דבר זה ולהשיב להאיש תשובתו...

[שבחי צדיקים, ר' מענדל ציטרין]

בזמן שהרב בעל התניא ישב במזריטש, קרא אותו פעם המגיד ואמר לו שיש קטרוג בעולמות העליונים, על שבכתיתת תמונת האותיות בסת"ם אין השוואה בין הפוסקים והמקובלים. על כן צוהו לעין היטב בדברי הפוסקים והמקובלים, ולמצא דרך נכונה לשתי הדעות. העמיס הרב על עצמו מלאכת קדש זו ואחרי זמן מה צייר תמונות האותיות באופן המתאים. כשהביא את התמונות לרבו הקדוש, ישרו בעיניו, והודה לו על עבודתו, ואמר לו שברגע זה הכריזו בפמליא של מעלה שכן צריכה להיות צורת האותיות.

למחרת נסע הרב לדרכו, ונפרד מאת המגיד בברכת הדרך. נסיעתו היתה דרך אניפולי, והגיע לשם בלילה כשכל בני העיר ישנים. ראה הרב שבבית אחד דולק נר, והלך לאותו הבית להתאכסן שם. ואותו הבית היה של רבי דוד הסופר, ובבואו אל הבית מצא את רבי דוד יושב וכותב ספר תורה. לא רצה הרב לבלבלו, הלך בחשאי עד שהגיע למקום כתיבתו, ולתמהונו הגדול ראה שהוא כותב האותיות ממש כמו שהוא חדש אתמול אחרי עמל ויגיעה. נשתומם מאד הרב, כי רבי דוד לא היה במזריטש כשמסר להמגיד את התמונות. המתין הרב עד שגמר לכתוב, וכשראה רבי דוד את הרב שמח מאד וקבלו באהבה ובכבוד. שאל אותו הרב: מנין לו דרך זו בכתיבת האותיות? השיבו רבי דוד: איני יודע דבר, אלא שהרב הקדוש רבי

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

קשיים בהריון

אני לקראת סוף הריון, קשה יותר מההריונות הקודמים. כיצד עלינו לשמוח בהריון ולראות בו את הטוב כאשר הקשיים שבו מפריעים לנהל את הבית ולפעול בשליחות באופן התקין והרצוי? כמוכן - נשמח לברכת הרב ללידה טובה וקלה.

מענה:

"לפום צערא אגרא", ה'אגרא' הוא ילד יהודי חסידי בריא ושמח, ועל מנת לזכות בכך (לגלות את כח האין סוף של הריון ולידה) ה' גזר על חוה צער הריון. אבל ה' ברא את העולם בשם שדי שפירושו "שאמר לעולמו (לשון העלם) די", ויעקב אבינו אמר "מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותי די", ובדורנו, הדור הראשון לגאולה, ה' אומר לכל הצרות די, שכבר יבוא (יולד, יתגלה) משיח ("כי ילד יולד לנו בן ניתן לנו גו'") וכמו שאמר הרבי "הנה הנה זה - מלך המשיח - בא", וכבר בא (רק בקשתנו

שיתגלה במלוא הדרו לעינינו). ולכן נברך אותך שה' יאמר די לצער של ההריונות אצלך ומעתה הכל יומתק בשרשו וכל הריון יהיה בריא וקל ושמח וכן כל לידה בעזה".

תמשיכו בפעילות הברוכה שלכם ביתר שאת ויתר עז ותזכו לממש את כל השאיפות שלכם לשליחות לעם ישראל, הכל מתוך שמחה וטוב לבב מרב כל בגו"ר!

שרש רוחני להחלמה מפציעה

זכיתי להיות בן־נח ואני אף מקווה שאוכל לעבור תהליך גיור בעתיד הקרוב. כאן המקום להודות לרב על האתר הנפלא שלו באנגלית שפתח לי את הלב וקרב אותי מאוד לעבודת ה'.

לצערי, עברתי פציעה שפגעה בחוט השדרה שלי ונכון לעכשיו רגל ימין שלי עדיין לא פעילה כתוצאה מכך. לצד הטיפול הרפואי, אשמח להבין מהו השרש הרוחני של הפציעות הללו וממילא

על מה עליי להתפלל ובאילו דברים עליי להתחזק בעבודת ה' כדי להמשיך רפואה מן השמים?

מענה:

חוט השדרה - חי החוליות הן כנגד חי ברכות של תפלת עמידה. דהיינו דבקות בתפלה לה' והשתפכות הנפש נכח פני ה'. רגל ימין היינו בטחון פעיל, משימות טובות להאיר את העולם באור האמונה בה' וקיום מצותיו.

ברכה לרפואה שלמה והצלחה רבה בתהליך הגיור.

שהיה ליד חולה

סבתי תחי' אושפזה בשל מחלה וכעת היא מורדמת ומונשמת. האם יש ערך לכך שיהיו לידה בני משפחה למרות שהיא אינה מודעת לכך כרגע?

מענה:

בוודאי שיש לכך ערך. טוב לומר פרקי תהלים ודברי תורה לידה. רפואה שלמה.

כֵּן או תִּינוּק

הצעיר והנמרץ זוכה מיד לטיפול מסור. עוטפים אותו בשמיכה מחממת וכך הוא נרגע. אבל אל דאגה, לא להרבה זמן. לא יחלפו יותר משעתיים והבחור ישוב לצוח בקולי קולות. הפעם זה הרעב שיציק לו, וכך יזכה הקטנצ'יק לארוחת בקר ראשונה בחייו. משימי אחי הקטן, למדתי שיעוד כמה דברים עלולים להציק לו: כאבי שנים, מחושים בבטן (יש מאכלים שגורמים לתינוקות לכאבים מסוג זה), עיפות. ולפעמים 'בא לו' לבחור, סתם כה, שינדנדו אותו קצת. למה לא?

ואיך מגיבה אמה פאשר היא שומעת מרחוק את שימי זועק בקולו? אתם בטח יכולים לנחש. היא לא נשארת רגועה, אפילו לא לרגע. "רגע שימי, אני כבר נגשת אליך", היא מכריזה מקצה המסדרון כאלו ששימי דובר עברית רהוטה. אמה עוזבת הכל ומיד רצה אליו. הבנתם? הבחור צועק וברור לו שהוא יקבל את מבקשו, ואם לא – מיד הוא פשוט יגביר את עצמת

שלום ילדים!
הפעם אני רוצה שנדבר על צדיק גדול ומיחה, מגדולי תלמידי המגיד ממעזריטש, שביום ששי האחרון צינו את יום הלולתו – **רבי זושא מאניפולי**. בטח כבר שמעתם עליו ואפילו קראתם על אישיותו בספרי קומיקס צבעוניים. במדור שלנו היום נלמד רעיון חשוב אותו שמע רבי זושא מרבו, הרב המגיד ואולי יותר מכל תלמידיו הוא היה מי שישם אותו הלכה למעשה. הבעל שם טוב מלמד אותנו להתבונן בכל מאדע שאנו חווים וללמד ממנו כיצד עלינו לעבד את ה' יותר טוב. מהמגיד למד רבי זושא שלש תכונות אותן פדאי לנו ללמד מ... תינוק!

מה אפך צורח?

אתם יודעים מה הדבר הראשון שעושה התינוק בעולם שלנו? ממש בשניה שהוא מגיח ויוצא לאויר העולם הוא פורץ בבכי קולני. כמובן, הבחור לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

הלמודים. אצלו החפשה היא למוד
אחד ארוך. ברצינות! הוא לא נח לרגע,
ואף פעם לא משתעמם. הוא זוחל
במרץ מפה לשם, שולח ידים לכל כוון
אפשרי ומושיג אליו כל חפץ שנוקרה
בדרךכו, אותו הוא מעביר בדיקה יסודית
ומעמיקה. קדם כל הוא בוחן אותו
מכל צד אפשרי, אחר כך עובר לשלב
הטעימה ומלקק את הפריט הנבחר,
וסיים המבדק הוא בהשלכת החפץ. כן,
לפעמים כתוצאה מהזריקה נשמעים
קולות נפץ, וזו ודאי תופעה מעניינת...

מתי אנחנו משתעממים? באשר
העצלות משתלטת עלינו. אין לנו כח
לחשב על רעיונות חדשים, ואת כל
הישגים כבר מצינו מזמן. ואז אני דוחה
כל רעיון שמישהו מנסה להעלות בפני.
אופנים? כבר נסעתי בכל השכונה, מכיר
כל פנה. לגוי די, כבר בניתי כל דבר
אפשרי. העצלות גורדת אותי לשקע
בחסר מעש.

התכונה שמבקש רבי זושא שנלמד
מהתינוק היא הזריזות. התינוק אף פעם
לא מתעצל, הכל חדש לו והסקרנות
העצומה שבו מביאה אותו לפעילות
בלתי פוסקת. הוא זוחל וזוחל עד
שהעיפות משתלטת עליו והוא קורס
לתרדמה עמקה ומתוקה... פעילותו
הזריזה והנמרצת של התינוק מלמדת
אותי על תכונת ה**בטול לה**. מי שפסל
לה' וחושב אף ורק עליו – מותר מהר
מאוד על עוף הפטלנות...

הצעקות. ותאמינו לי – בארוך פלא
בסוף תמיד זה מסתדר לו...

רבי זושא מלמד אותנו שאת
התכונה הזו עלינו ללמד מהתינוק. אם
אני צועק, סימן שאני מאמין בכל לבי
שמישהו שומע אותי, ולא סתם מישהו,
אלא אחד שרוצה ושמח לתת לי את
מה שבקשתי. התכונה הזו מלמדת
אותי **אמונה עמקה בה**. רבי זושא לא
רק מלמד אותנו, הוא גם נהג כך בעצמו.
מספר עליו שפעם אחת פלטה פת
הלחם מביתו. זמן ארוחת הערב הגיע
– והמקור ריק. מה עושה רבי זושא?
הוא פונה לה' וקורא בפשטות: "רבנו
של עולם, זושא רעב!". וה' יתברך לא
נשאר חייב...

אוי, איך, ואלוהים די...

"אוי, אמא, משעמם לי...". מכירים
את המנגינה הזו? חני לא מפסיקה
לשגשג את אמא בחפש הגדול. הקיטנה
נגמרה מזמן, הטיול המשפחתי מתכנן
רק לסוף החפשה, ובגיהם משתרעים
להם שבועות ארוכים ומתישים. מזל
שאצלנו, הבנים, החפש הוא רק של
שלשה שבועות, כך שאני יכול למלא
אותו בכל התכונות שלי, אבל חדשים
שלמים כמו אצל חני? אני חושב שגם
אני לא הייתי עומד בזה.

אבל מה? אצל שימי זה אחרת
לגמרי. יש לו את החפשה הכי ארוכה,
כי הוא בעצם לא התחיל אף פעם את

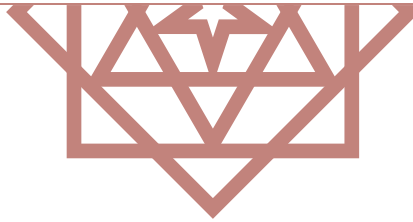
לשִׁמַּח אוֹתוֹ לֹא צָרִיכִים לְהִתְאַמֵּץ יוֹתֵר מִדִּי. קִצְצָת עַל הַיָּדִים, קוֹלוֹת מְצַחֲקִים פֹּה וְשָׁם, וְאִם נָתַתְּ לוֹ חֶפֶץ מְעַנְּנוּ – הַשְׂבַּעְתָּ אֶת מְבַקְשׁוֹ לְגַמְרִי.

הֲכִי מְעַנְּנוּ, שֶׁהִתְכוּנָה הִרְאִישׁוֹנָה שֶׁהִתִּינוּק מְלַמֵּד אוֹתָנוּ – לְבָבוֹת מִיָּד כְּשֶׁצָּרִיךְ מִשְׁהוּ – אֵינָה סוֹתֶרֶת אֶת הַשְׂמֵחָה הַקְּבוּעָה שְׁלוֹ. לְהַפִּי, שְׁתִּי הִתְכוּנוֹת מִמֶּשׁ קִשׁוּרוֹת אַחַת לַשְּׁנִיָּה. הִתִּינוּק יָכוֹל לְהָרִים קוֹל צְעָקָה דִּוְקָא מִשׁוֹם שֶׁהוּא בְּטוּחַ שְׁמִישָׁהוּ! שְׁמַע וְיַעֲזֹר לוֹ, וְזוֹ עֲצָמָה סְבֵה טוֹבָה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה!

שְׁנִיפָה לְהִיּוֹת תִּינוּקוֹת שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ – עִם אֲמוּנָה, זְרִיזוֹת וְשִׂמְחָה!
שְׁבַת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!
?5

רק דְּבָאוֹת בְּלִמְחָה!

הִתְכוּנָה הַשְּׁלִישִׁית וְהִתְכוּנָה אוֹתָה מְבַקֵּשׁ רַבִּי זוֹשָׁא שְׁוֹלֵמֵד מִהִתִּינוּק הִיא הַשְּׂמֵחָה. רְאִיתֶם פְּעַם תִּינוּק עֲצוּב? אֲנִי לֹא. רְאִיתִי אוֹתוֹ בּוֹכָה, וְהִרְבָּה, אָבֵל הַבְּכִי הִזָּה מְאוֹד מְמַקֵּד. שִׁימִי רְצָה מוֹצֵן, צָרַח וְקָבַל, וּמְרַגֵּעַ זֶה וְהִלָּאָה כָּל הָעֲנָנוּ נִשְׁכַּח מִזְכְּרוֹנוֹ וְהִזָּה כְּלֹא-הִזָּה. לְעַמַּת זֹאת, כְּשֶׁהִתְבָּרַח שְׁלִי 'דְּלָגוּ' עַל יוֹם הַהִלָּדָת שְׁלִי וְלֹא הִתְיַחֲסוּ אֵלָיו, לְמִרוֹת שֶׁהִזְכַּרְתִּי לָהֶם יוֹם לְפָנַי כֵּן בְּרַמְזִים עֲבִים, לְקַחְתִּי אֶת זֶה קֶשֶׁה. גַּם כְּשֶׁאֲנִי נִזְכָּר בְּכָךְ הַיּוֹם, אַחֲרֵי שֶׁעָבַר הִרְבָּה זְמַן וּכְבָר מְזַמֵּן סְלַחְתִּי לָהֶם, אֲנִי מְרַגֵּשׁ אִיזוֹ צְבִיטָה בְּלֵב. אָבֵל אֲצַל תִּינוּק, הַחֲזָרָה לַשְּׂמֵחָה הִיא טְבֻעִית. בְּכָלֵל, שִׁימִי הַקָּטָן הוּא כְּמוֹ מְחִזֵּר-אוֹר – מִי שֶׁמְחִיךְ אֵלָיו זוֹכָה מִיָּד לְחִיוּךְ רַחֵב מְנֻגָּד, וּבְשִׁבִיל

חסיד מבקש עצה מהרבי

דארעא – בעניני רפואה, שידוכים ועסקים – ועד למילי דשמיא, לא רק בלימוד התורה אלא גם בעניינים הנוגעים לנבכי הלב, בתיקון העבירות, בעבודת המדות בינו לבין עצמו ובינו לבין זולתו ועוד ועוד. מנין ידע הרבי לענות לשואליו? מדוע יכול התלמיד לצפות מרבו להדרכה מעבר ללימוד התורה?

קשר אמתי בין תלמיד לרבו צריך להיות עמוק יותר מהקשר הלימודי גרידא. מצד הרב, עליו לדעת כיצד להכניס את עצמו באהבה רבה לנבכי נפשו של התלמיד, לאופיו ולמציאות חייו, ולמצוא עבורו את העצות הטובות ביותר. מצד התלמיד, עליו לדעת ש"גדול שימושה של תורה יותר מלימודה" – הקשר הנפשי, העמוק והאוהב, הוא זה שיאפשר לו לקבל את הממדים הפנימיים ביותר של רבו, להפוך לשליח שדברי רבו פרים ורבים בתוכו ופועלים ישועות בקרב הארץ.

השיעור המרכזי בגליון עוסק במצוות "לפני עור", פורס את הסוגיא מההקשר בתורה, דרך דברי הפוסקים ועד לחקירות האחרונים – הכל מתוך המבט הכולל והמעמיק של פנימיות התורה – ומגלה כיצד עומק הפשט של המצוה הזו מלמד לתת עצות טובות ואמתיות. מדור אהבת שלום מעמיק בקשר החסידי בין רב ותלמיד כפי שהוא מתגלה אצל משה ויהושע וגם אצל אליהו ואלישע.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

